

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მეხუთე სექციის

გადაწყვეტილება

საქმე „ძერყორაშვილი და სხვები საქართველოს წინააღმდეგ“

(საჩივარი N70572/16)

2023 წლის 2 მარტი

სტრასბურგი

მე-5 მუხლის 1-ელი პუნქტი • თავისუფლების აღკვეთა • მომჩივნების ადმინისტრაციული დაკავება და დაკავება დაახლოებით თორმეტი საათის განმავლობაში მიუთითებს სავარაუდო თვითნებობაზე • აუცილებლობის შეფასების არარსებობა

ეს გადაწყვეტილება საბოლოო გახდება კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტში განსაზღვრული გარემოებების შემთხვევაში. ის შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ შესწორებას.

საქმეზე „ძერყორაშვილი და სხვები საქართველოს წინააღმდეგ“

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (მეხუთე სექცია) პალატამ შემდეგი შემადგენლობით:

ჟორჟ რავარანი, თავმჯდომარე
მარტინშ მიტსი,
სტეფანი მოურუ-ვიკსტრომი,
ლადო ჭანტურია,
მარია ელოსეგი,
კატერინა შიმაჩკოვა,
მიკოლა გნატოვსკი, მოსამართლეები,
და ვიქტორ სოლოვეიჩიკი, სექციის განმწესრიგებელი

გაითვალისწინა რა:

2016 წლის 17 ნოემბერს საქართველოს წინააღმდეგ სასამართლოში ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის (შემდგომში „კონვენცია“) 34-ე მუხლის საფუძველზე შეტანილი საჩივარი (N 70572/16) საქართველოს შვიდი მოქალაქის (შემდგომში „მომჩივნები“) მიერ, რომელთა ვინაობები ჩამოთვლილია დანართ ცხრილში;

გადაწყვეტილება, საქართველოს მთავრობას (შემდგომში „მთავრობა“) ეცნობოს კონვენციის მე-3, მე-5, მე-8, მე-11, მე-13 და მე-14 მუხლების საფუძველზე შეტანილი საჩივრების შესახებ და გამოცხადდეს საჩივრის დარჩენილი ნაწილი მიუღებლად;

მოპასუხე მთავრობის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებები და მომჩივნების საპასუხო მოსაზრებები;

„ორდო იურის“ იურიდიული კულტურის ინსტიტუტის მიერ წარდგენილი შენიშვნები, რომელსაც სექციის თავმჯდომარემ მისცა ჩარევის ნებართვა;

2023 წლის 7 თებერვლის დახურული თათბირის შემდეგ,

გამოიტანა შემდეგი გადაწყვეტილება, რომელიც იმავე დღეს იქნა მიღებული:

შესავალი

1. წინამდებარე საქმე ძირითადად ეხება მომჩივნის საჩივარს კონვენციის მე-5 მუხლის მიხედვით, რომელიც ეხება მათ სავარაუდო უკანონო დაკავებას დაახლოებით თორმეტი საათის განმავლობაში და მათ საჩივარს კონვენციის მე-3, მე-8 და მე-14 მუხლების მიხედვით, სავარაუდო ცუდ მოპყრობასთან დაკავშირებით. წინამდებარე საქმე ასევე ეხება „ლგბტ აქტივისტების საინიციატივო ჯგუფის“ მოლაპარაკებებს ეროვნულ ორგანოებთან საჯარო ღონისძიების ადგილის არჩევასთან დაკავშირებით და მომჩივნების ჩივილს, რომ მათზე უარყოფითი ზემოქმედება იქონია ხელისუფლების ქმედებებმა, კონვენციის მე-11 მუხლის დარღვევით.

ფაქტობრივი გარემოებები

2. მომჩივნების ვინაობები მოცემულია დანართ ცხრილში. მათ წარმოადგენდნენ ქ-ნი თ. მიქელაძე და ქ-ნი მ. ბეგაძე, პრაქტიკოსი ადვოკატები თბილისში და ქ-ნი რ. რემეზაიტი, ქ-ნი ჯ. გავრონი, ქ-ნი ჯ. სოიერი და ბ-ნი პ. ლიჩი, პრაქტიკოსი ადვოკატები ლონდონში.

3. საქართველოს მთავრობას წარმოადგენდა სახელმწიფო წარმომადგენელი იუსტიციის სამინისტროდან, ბ-ნი ბ. ძამაშვილი.

4. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები შეიძლება შეჯამდეს შემდეგნაირად:

I. ჰომოფობიის, ტრანსფობიის და ბიფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო დღესთან (IDAHOT) დაკავშირებული ღონისძიებები

5. 2016 წლის 28 აპრილს „ლგბტ აქტივისტების ინიციატივების ჯგუფმა“ (შემდგომში „აქტივისტების ჯგუფი“) სთხოვა ხელისუფლებას ლგბტ აქტივისტების შეკრების თავისუფლების უფლების მხარდაჭერა და დაცვა. შესაბამის წერილში არ იყო მითითებული არც ჯგუფის საკონტაქტო პირი და არც მისი ცალკეული წევრები. თანამდებობის პირებს ეცნობათ ჯგუფის გეგმის შესახებ, გაემართათ მდუმარე შეკრება ჰომოფობიის, ტრანსფობიისა და ბიფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო დღის (IDAHOT) აღსანიშნავად და ლესბოსელის, გეი, ბისექსუალი და ტრანსგენდერი (ლგბტ) თემის უფლებების დაცვის საჭიროების შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებასთან დაკავშირებით. წერილში აღნიშნული იყო, რომ პარლამენტის შენობის წინ 100-დან 150-მდე ადამიანი შეიკრიბებოდა 2016 წლის 17 მაისს შუადღისას. ღონისძიება გაგრძელდებოდა ერთი საათის განმავლობაში. აქტივისტთა ჯგუფმა მიუთითა ჰომოფობიური ძალადობის წარსულ შემთხვევებზე, რომელთა წინაშე აღმოჩნდნენ ადამიანები, რომლებიც ცდილობდნენ, აღენიშნათ ჰომოფობიის, ტრანსფობიის და ბიფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო დღე (იხ. საქმე *Identoba and Others v. Georgia*, no. 73235/12, §§ 68-81, 12 მაისი 2015 და საქმე *Women's Initiatives Supporting Group and Others v. Georgia*, nos. 73204/13 და 74959/13, §§ 60-78, 2021 წლის 16 დეკემბერი) და მოითხოვა, რომ ხელისუფლების სხვადასხვა ორგანოს, მათ შორის, პოლიციას, შეექმნა სამუშაო ჯგუფი იმ ღონისძიებების კოორდინაციის მიზნით, რომლებიც უნდა განხორციელდებოდა 2016 წლის 17 მაისს ჩატარებული ღონისძიების მონაწილეების უფლებების და სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის დასაცავად.

6. 2016 წლის 3 მაისს თბილისის მერიამ აქტივისტთა ჯგუფს აცნობა, რომ პარლამენტის შენობისა და თავისუფლების მოედნის მიმდებარე ტერიტორიაზე უკვე გაიგზავნა შეტყობინება „ოჯახის სიწმინდის დღესთან“ დაკავშირებული სხვადასხვა ღონისძიებისა და სხვა სამახსოვრო თარიღების შესახებ (2014 წლის მაისში საქართველოს მართლმადიდებლურმა ეკლესიამ 17 მაისი გამოაცხადა ოჯახის სიძლიერისა და სიწმინდის და ასევე მშობლების პატივისცემის დღედ, რომელიც უნდა ედღესასწაულათ ღოცვებითა და ქუჩაში მსვლელობით). ეს შეტყობინებები გაკეთდა სხვადასხვა თარიღში 2016 წლის 11 თებერვალსა და 14 აპრილს შორის პერიოდში. თბილისის მერიამ შესთავაზა აქტივისტებს, რომ მათ აერჩიათ სხვა ადგილმდებარეობა თავიანთი ღონისძიების გასამართად.

7. როგორც მხარეების არგუმენტებიდან და საქმის მასალებიდან ჩანს, 2016 წლის 4 მაისს შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილე და სხვა თანამდებობის პირები შეხვდნენ ზოგიერთ აქტივისტს 2016 წლის 28 აპრილის მოთხოვნის განსახილველად (იხ. პარაგრაფი 5 ზემოთ). შეხვედრას ასევე ესწრებოდა სახალხო დამცველის აპარატის წარმომადგენელი. შეხვედრის მონაწილე აქტივისტების ვინაობა და

საუბრის ზუსტი შინაარსი უცნობია, მაგრამ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ დაადასტურა მომჩივნის წარმომადგენლისთვის 2016 წლის 25 აგვისტოს გაგზავნილ წერილში, რომ შეხვედრაზე დამსწრე აქტივისტები იყვნენ გაფრთხილებული „შეკრების ჩატარებასთან დაკავშირებული რისკების შესახებ“. სახალხო დამცველის აპარატის მიერ მომჩივანთა წარმომადგენლისადმი მიწერილ წერილში აღნიშნული იყო, რომ აქტივისტები კატეგორიულად მოითხოვდნენ შეკრების ჩატარებას ისეთ ცენტრალურ ადგილას, როგორცაა რუსთაველის გამზირი და უარყვეს ყველა წინადადება ალტერნატიულ ადგილებთან დაკავშირებით, მიუხედავად იმისა, რომ იყვნენ გაფრთხილებული, რომ რუსთაველის გამზირზე უკვე დაგეგმილი იყო სამი პარალელური მანიფესტაცია, რაც საფრთხეს უქმნიდა უსაფრთხოებას, თუ აქტივისტები მანიფესტაციას მათთვის სასურველ ადგილზე გააგრძელებდნენ.

8. 2016 წლის 5 მაისს აქტივისტთა ჯგუფმა აცნობა ხელისუფლებას, რომ მათ შეარჩიეს ალტერნატიული ადგილმდებარეობა. ღონისძიება გაიმართებოდა პუშკინის მოედანზე (თავისუფლების მოედნის მიმდებარე ცენტრალური სივრცე). წერილში მითითებული იყო ერთი ფიზიკური პირის – ნ.ბ.-ის მისამართი და მობილური ტელეფონის ნომერი – რომელიც დანიშნული იყო საკონტაქტო პირად.

9. 2016 წლის 16 მაისით დათარიღებული წერილით თბილისის მერიამ აქტივისტების საკონტაქტო პირს, ნ.ბ.-ს, აცნობა ნ.ბ.-ის 2016 წლის 5 მაისის წერილის პასუხად, რომ შეტყობინება სხვადასხვა ღონისძიების შესახებ სხვადასხვა ცენტრალურ ადგილმდებარეობასთან დაკავშირებით ადრინადა იქნა გადაცემული და რომ მერიამ „[არ ჩათვალა] მიზანშეწონილად ჩამოთვლილი ადგილმდებარეობების პერიმეტრზე რაიმე სახის დამატებითი ღონისძიებების ჩატარება“. აქტივისტებს მოსთხოვეს, „აერჩიათ ალტერნატიული ადგილმდებარეობა დაგეგმილი შეკრებისთვის და, შესაბამისად, ამის შესახებ ეცნობებინათ [მერიისთვის]“.

10. საქმის მასალები შეიცავს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სხვადასხვა უწყების, მათ შორის, პოლიციის შიდა კორესპონდენციას, რომელსაც გადაეგზავნა აქტივისტების წერილები „საჭიროების შემთხვევაში რეაგირების“ უზრუნველსაყოფად.

11. 2016 წლის 16 მაისს „ლგბტ აქტივისტების დამოუკიდებელმა ჯგუფმა“ გაავრცელა განცხადება. განცხადებაში მოხსენიებული იყო ხელისუფლების ორგანოებთან ურთიერთობა და შეხვედრები და განმარტებული იყო, რომ ხელისუფლების ორგანოების მხრიდან უსაფრთხოების გარანტიების არარსებობის პირობებში რუსთაველის გამზირზე ან მის მიმდებარე ტერიტორიაზე დაგეგმილ საჯარო ღონისძიებასთან დაკავშირებით (ამ გარანტიების უზრუნველყოფა, განცხადების მიხედვით, იყო მათი „კატეგორიული მოთხოვნა“) აქტივისტებმა გადაწყვიტეს არ გაემართათ ღონისძიება, რადგან ხელისუფლების მიერ შემოთავაზებული ალტერნატიული ადგილმდებარეობა ან თარიღი არ შეესაბამებოდა მათი ღონისძიების მიზანს.

12. 2016 წლის 17 მაისის ღონისძიების დაგეგმვასთან დაკავშირებულ ოფიციალურ კორესპონდენციაში ან სხვა დოკუმენტებში არც ერთი წარმოდგენილი მომჩივანი არ ფიგურირებს. საქმის მასალები შეიცავს ნ.ბ.-ის განცხადებას (იხ. პარაგრაფები 8 და 9 ზემოთ), რომელიც მოპოვებული იქნა მომჩივნების წარმომადგენლების მიერ 2016 წლის 25 ოქტომბერს. ამ განცხადების თანახმად, ნ.ბ. ჩართული იყო ლგბტ უფლებების დაცვასთან დაკავშირებულ „თითქმის ყველა“ საჯარო ღონისძიების დაგეგმვაში, 2016 წლის 17 მაისის ღონისძიების ჩათვლით, რომელიც ვერ გაიმართა. მან განაცხადა, რომ ერთ-ერთ შეხვედრას ხელისუფლების ორგანოებთან (იხ. პარაგრაფი 7 ზემოთ), რომელიც ეხებოდა ამ მოვლენას, ასევე ესწრებოდა ზოგიერთი აქტივისტი, მათ შორის, პირველი და მეხუთე მომჩივნები. მან ასევე აღწერა კომუნიკაცია, რომელიც მას ჰქონდა ხელისუფლების სხვადასხვა ორგანოსთან და განაცხადა, რომ მან მიიღო 2016 წლის 16 მაისით დათარიღებული წერილი (იხ. პარაგრაფი 9 ზემოთ) 2016 წლის 23 მაისს.

II. მომჩივნების დაკავება

13. 2016 წლის 17 მაისს, დილის საათებში მომჩივნები მივიდნენ საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის საპატრიარქოს მთავარ შენობასთან.

14. 03:55 საათზე პირველი ექვსი მომჩივანი დააკავეს მეშვიდე მომჩივანთან ერთად. მათ დაკავებასთან დაკავშირებულ ოფიციალურ დოკუმენტებში მითითებულია, რომ შვიდივე მომჩივანი შენობის კედლებზე აკეთებდა გრაფიტის წარწერებს (ტრაფარეტით წერდნენ ფრაზას „Fuck homophobia and transphobia“). მომჩივნების ადგილობრივ დონეზე და სასამართლოს წინაშე გაკეთებული განცხადების თანახმად, გრაფიტის დახატვის ნაცვლად მეშვიდე მომჩივანი ელოდებოდა თავის მეუღლეს – მეოთხე

15. 2016 წლის 17 მაისის ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შესახებ ოქმებში შვიდივე მომჩივანთან მიმართებით აღნიშნულია, რომ ისინი დააკავეს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 150-ე და 173-ე მუხლების შესაბამისად (შემდგომში „ასკ“; იხ. პარაგრაფები 41 და 42 ქვემოთ), სადაც ნათქვამია, რომ არცერთი მომჩივანი არ დაემორჩილა პოლიციის ბრძანებას, რომ გაჩერებულიყვნენ და არ გაეკეთებინათ უნებართვო წარწერა შენობაზე. რაც შეეხება დაკავების საფუძვლებს, იმავე რიცხვით დათარიღებული ადმინისტრაციული დაკავების შესახებ ოქმები იმეორებდა, რომ მომჩივნები უნებართვო წარწერებს აკეთებდნენ შენობაზე, უარი თქვეს აღნიშნული საქმიანობის შეწყვეტის ბრძანების შესრულებაზე და წინააღმდეგობას წევდნენ დაპატიმრებისას. შესაბამის ოქმებში არ იყო აღნიშნული, თუ სად იქნა შედგენილი ეს ოქმები – მოვლენების განვითარების ადგილზე თუ პოლიციის დაწესებულებაში.

16. ადმინისტრაციული დაკავების შესახებ ოქმებში შეტანილი იყო შენიშვნები, რომ პირველ მომჩივანს ჰქონდა „მცირე სახის სიწითლე წელის არეში“, მეორე მომჩივანს ჰქონდა „მომწვანო ლაქა მარჯვენა ბარძაყზე“ და ძველი ჭრილობა მარჯვენა მკლავზე, მეხუთე მომჩივანს ჰქონდა „მცირე სახის დაზიანება კოჭთან“, ხოლო მეექვსე მომჩივანს ჰქონდა ძველი ჭრილობა მარჯვენა მკლავზე. ასეთი შენიშვნები არ გაკეთებულა დანარჩენ მომჩივნებთან დაკავშირებით. ოქმში ასევე მითითებული იყო, რომ ყველა მომჩივანს, გარდა მეშვიდე მომჩივნისა, დაკავებისას თან ჰქონდა პულვერიზატორი საღებავი. მომჩივნებმა უარი განაცხადეს აღნიშნულ ოქმებზე ხელის მოწერაზე.

17. 2016 წლის 30 მაისს და 1 ივნისს შინაგან საქმეთა სამინისტროდან და მერიიდან მოპოვებული დოკუმენტები მიუთითებდა, რომ მოვლენების ვიდეოთვალთვალის კადრები არ არსებობდა როგორც ზოგიერთ ადგილზე კამერების არარსებობის, ასევე ინსტალირებული კამერების გაუმართაობის გამო.

18. 2016 წლის 10 და 20 ივნისს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულმა პალატამ ჩაატარა მომჩივანთა საქმეების განხილვა. მომჩივნები ამტკიცებდნენ, რომ პოლიციელები არ ატარებდნენ მაიდენტიფიცირებელ ნიშნებს, რომ ადგილი არ ჰქონია მომჩივანთა მხრიდან დაუმორჩილებლობას და რომ პირველი ექვსი მომჩივნის მიერ გრაფიტის დახატვა დაცული იყო მათი გამოხატვის თავისუფლების უფლებით. მეშვიდე მომჩივანმა განაცხადა, რომ დაკავების დროს ის იმყოფებოდა თავის მანქანაში. სასამართლომ გაამართლა ყველა მომჩივანი პოლიციის ბრძანებების დაუმორჩილებლობის ბრალდებასთან დაკავშირებით და დაადგინა, რომ არ იყო საკმარისი მტკიცებულება ამგვარი დაუმორჩილებლობის არსებობის დასადასტურებლად. რაც შეეხება შენობაზე უნებართვო წარწერის გაკეთებას, პირველი ექვსი მომჩივანი დამნაშავედ ცნეს და დაეკისრათ ადმინისტრაციული ჯარიმა 50 ლარის ოდენობით (დაახლოებით 20 ევრო). მეშვიდე მომჩივანი გაამართლეს ორივე ბრალდებასთან დაკავშირებით, ხოლო სასამართლომ აღნიშნა დამატებითი დეტალების გარეშე, რომ მის ხელთ არსებული მტკიცებულებებიდან არ ჩანდა, რომ მეშვიდე მომჩივანმა ჩაიდინა ის დანაშაულები, რომლებთან დაკავშირებითაც წაუყენეს მას ბრალი. დაუზუსტებელ თარიღში პირველმა ექვსმა მომჩივანმა გაასაჩივრა მათ მიმართ გამოტანილი განაჩენი.

19. 2016 წლის 19 ივლისსა და 30 სექტემბერს თბილისის სააპელაციო სასამართლომ ძალაში დატოვა ქვედა ინსტანციის სასამართლოს დასკვნები.

III. მოვლენების შემდგომი განვითარება

A. ადმინისტრაციული საჩივრები

20. 2016 წლის 30 მაისს მომჩივნებმა (პირველი და მესამე მომჩივნის გარდა) საჩივრით მიმართეს შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალურ ინსპექციას (სამინისტროში მომუშავე პირთა დისციპლინური ზედამხედველობის განყოფილება) და მოითხოვეს დისციპლინური სამართალწარმოების დაწყება მათ დაკავებასა და დაპატიმრებაში მონაწილე პოლიციელების მიმართ. ისინი ჩიოდნენ, რომ მათ არ გამოუმუშავებიათ დაუმორჩილებლობა არცერთი კანონიერი ბრძანების მიმართ და რომ დაკავების განმახორციელებელი პოლიციელები არ ატარებდნენ პოლიციის სამკერდე წოდებრივ განმასხვავებელ ნიშნებს, რამაც მომჩივნების შემფოთება გამოიწვია, რადგან მომჩივნებს ეგონათ, რომ მათ დევნიდნენ ულტრაკონსერვატიული, ჰომოფობიური ჯგუფები. მომჩივნებმა განაცხადეს, რომ მათი ადმინისტრაციული დაკავება ასეთ გარემოებებში არ იყო აუცილებელი. ისინი ასევე დავობდნენ, რომ პოლიციელებმა მათ არ აუხსნეს მათი საპროცესო უფლებები და იყენებდნენ ჰომოფობიურ და დამამცირებელ მიმართვებს მომჩივნების ადმინისტრაციული დაკავებისა და დაპატიმრების მთელი

პერიოდის განმავლობაში. მეორე მომჩივანმა განაცხადა, რომ მას მოსთხოვეს, რომ ესარგებლა სააბაზანო ოთახით ქალი პოლიციელის თანდასწრებით, რომელმაც მეორე მომჩივნის მიერ გამოთქმული წინააღმდეგობის საპასუხოდ ცინიკურად შენიშნა – „თითქოს უარესი არაფერი გაგიკეთებია“. მეორე მომჩივანმა მიუთითა ზემოაღნიშნული პოლიციელის სახელი. მეექვსე მომჩივანმა განაცხადა, რომ მეორე დღეს სასამართლოზე წარდგენისას მომჩივნები შეესწრნენ, თუ როგორ დაემუქრა ქალი პოლიციელი სხვა ლგბტ აქტივისტს, რომელიც, როგორც ჩანდა, იყო დაკავებული სხვა საქმესთან დაკავშირებით. აღნიშნულმა პირმა, მომჩივნების თანახმად, შეურაცხყოფა მიაყენა პატრიარქს და პოლიციელი ჟესტებით დაემუქრა დახრჩობით და თან ამბობდა, რომ მისი მსგავსი ადამიანები უნდა „დალპნენ და მოკვდნენ.“ შემდეგ ის სხვა პოლიციელმა დაამშვიდა.

21. 2016 წლის 17 ივნისს შვიდმა მომჩივანმა გაგზავნა საჩივარი შინაგან საქმეთა სამინისტროში. ისინი ეყრდნობოდნენ „პოლიციის შესახებ“ საქართველოს კანონის 56-ე მუხლს, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 208-ე მუხლსა და ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლს (იხ. პარაგრაფები 47-52 ქვემოთ) და ჩიოდნენ, რომ მათი ადმინისტრაციული დაკავება უკანონო იყო. მომჩივნები აცხადებდნენ, რომ დაკავების საჭიროება არ არსებობდა, რადგან მომჩივნების პოლიციელებისგან გაქცევის ერთადერთი მიზეზი იყო ის, რომ პოლიციელებს, რომლებიც ახორციელებდნენ დაკავებებს, არ ეცვათ ფორმის ტანსაცმელი და არ ატარებდნენ პოლიციის სამკერდე წოდებრივ განმასხვავებელ ნიშნებს და, აგრეთვე, ამ პოლიციელებმა არ მოახდინეს საკუთარი თავის იდენტიფიცირება, სანამ დაედევნებოდნენ მომჩივნებს და დაიჭერდნენ მათ. ამან განაპირობა ის, რომ მომჩივნებმა ჩათვალეს, რომ მათ დაედევნნენ რელიგიური ექსტრემისტები და არა სამართალდამცავი ორგანოების თანამშრომლები, რაც მომჩივნების თანახმად, დადასტურდა იმით, რომ იმ მომენტში, როდესაც პოლიციელებმა ისინი დააკავეს და მათი თანამდებობრივი სტატუსი აშკარა გახდა მათთვის, არავითარი წინააღმდეგობა არ გაუწევია არც ერთ მათგანს. ხაზგასმული იყო, რომ ამგვარად მათი დაკავება და დაპატიმრება საერთოდ არ წარმოადგენდა აუცილებლობას, რადგან ნებისმიერი აღქმული წინააღმდეგობა პოლიციელების საქციელის შედეგი იყო. მომჩივნებმა ასევე აღნიშნეს, რომ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შესახებ ოქმების შედგენა ადგილზევე იყო შესაძლებელი მათი პოლიციის დაწესებულებაში წაყვანის საჭიროების გარეშე. მათ დამატებით აღნიშნეს, რომ ეს დოკუმენტები არ შეიცავდა საკმარის ინფორმაციას ინციდენტთან და მომჩივნების დაპატიმრების აუცილებლობასთან დაკავშირებით. რაც შეეხება მეშვიდე მომჩივანს, ის საერთოდ არ მონაწილეობდა მოვლენებში და იჯდა თავის მანქანაში. მომჩივნები აცხადებდნენ, რომ მათი დაკავება დაახლოებით თორმეტი საათის განმავლობაში არ იყო კანონიერი, აუცილებელი ან თანაზომიერი. მათ შორის, მათ ხაზგასმით აღნიშნეს, რომ პატიმრობა გამოყენებული უნდა იქნეს როგორც უკიდურესი საშუალება და არა როგორც ავტომატური ზომა.

22. 2016 წლის 22 სექტემბერს პოლიციის დაწესებულების უფროსის მოადგილემ, სადაც მუშაობდნენ მომჩივნების დაკავების განმახორციელებელი პოლიციელები, უპასუხა მომჩივანთა 2016 წლის 17 ივნისის საჩივარს (იხ. წინა პარაგრაფი) და განაცხადა, რომ შესაბამისი პოლიციელები მოქმედებდნენ კანონის სრული დაცვით მომჩივნების დაკავებისას და რომ პირველი ინსტანციის სასამართლომ გამოიტანა გადაწყვეტილებები მომხდართან დაკავშირებით.

23. დაუზუსტებელ თარიღში დისციპლინური გამოკითხვა დაიწყო შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალური ინსპექციის მიერ. 2017 წლის 30 მარტს და 4 აპრილს ინსპექციამ გამოკითხა პოლიციელები, რომლებიც მონაწილეობდნენ მომჩივნების ადმინისტრაციულ დაკავებაში. პოლიციელები უარყოფდნენ მომჩივნების მიმართ ცუდ ფიზიკურ ან სიტყვიერ მოპყრობას. საქმეში არსებული მასალები არანაირ ინფორმაციას არ შეიცავს, გაკეთდა თუ არა რაიმე დასკვნა გამოკითხვის შედეგად.

B. სასამართლო წარმოება

24. 2016 წლის 4 ნოემბერს მომჩივნებმა მათი არჩეული ადვოკატის წარმომადგენლობით აღძრეს საქმისწარმოება შინაგან საქმეთა სამინისტროს წინააღმდეგ. ისინი ითხოვდნენ „ადმინისტრაციული დაკავების შესახებ ოქმის ბათილად ცნობას“ და „მორალური ზიანის ანაზღაურებას.“ მომჩივნებმა მოკლედ გაიმეორეს თავიანთი ადრინდელი საჩივრების შინაარსი (იხ. პარაგრაფები 20-21 ზემოთ). მათ აღნიშნეს, რომ მათი საჩივარი ხელისუფლების ზემდგომი ორგანოს მიმართ საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის შესაბამისად დარჩენილი იყო შინაარსიანი პასუხის გარეშე, მხოლოდ არსებობდა 2016 წლის 22 სექტემბრის წერილი, რომელიც მიღებულ იქნა 2016 წლის 3 ოქტომბერს (იხ. პარაგრაფი 22 ზემოთ). მომჩივნებმა წარმოადგინეს

ფოტოსურათი, რომელიც სავარაუდოდ ასახავდა დაკავების განმახორციელებელ ერთ-ერთ პოლიციელს, რომელსაც არ ეცვა პოლიციის ფორმის ტანსაცმელი.

25. 2016 წლის 9 ნოემბერს მომჩივნების მოთხოვნა, რომ ადმინისტრაციული დაკავების შესახებ ოქმები ბათილად და არარად ყოფილიყო გამოცხადებული არ იქნა მიღებული პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ არსებითად განსახილველად. 2017 წლის 3 აპრილს თბილისის სააპელაციო სასამართლომ საქმე გადასცა პირველი ინსტანციის სასამართლოს ხელახლა განსახილველად. საქმის მასალები არ შეიცავს ამ გადაწყვეტილებების ასლებს.

26. 2017 წლის 24 აგვისტოს თბილისის საქალაქო სასამართლომ და შემდგომში 2017 წლის 30 ნოემბერს თბილისის სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ მომჩივნები არ იცავდნენ სპეციალურ წესებს, რომლებიც ეხება პოლიციის მიერ განხორციელებული ადმინისტრაციული დაკავებების გასაჩივრებას. კერძოდ, იმის ნაცვლად, რომ გაესაჩივრებინათ საჩივრის შედეგი საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლისა და „პოლიციის შესახებ“ კანონის 56-ე მუხლის მიხედვით (იხ. პარაგრაფები 47 და 52 ქვემოთ), მომჩივნებმა, სასამართლოს თანახმად, მოითხოვეს მათი ადმინისტრაციული დაკავების შესახებ ოქმების კანონიერების პირდაპირი განხილვა ეროვნული სასამართლოების მიერ დადგენილი წესისა და პრაქტიკის საწინააღმდეგოდ. უფრო მეტიც, ნაცვლად მოთხოვნის ფორმულირებისა საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის დებულებების მიხედვით, განაცხადი მოითხოვდა დაკავების ოქმის ბათილად ცნობას ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მიხედვით, რაც იწვევდა მომჩივანთა სარჩელის არსის არასწორად ჩამოყალიბებას. გარდა ამისა, სასამართლოებმა ასევე ხაზგასმით აღნიშნეს, რომ საქმის განხილვისას მომჩივნების წარმომადგენელი დაჟინებით მოითხოვდა დოკუმენტების ბათილად ცნობას ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის შესაბამისად, ნაცვლად მოთხოვნის ჩამოყალიბებისა პოლიციის ფაქტობრივი ქმედებების გასაჩივრების მიზნით, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის შესაბამისად. ამგვარად, მომჩივნების საჩივარი მიუღებლად გამოცხადდა 2017 წლის 30 ნოემბრის საბოლოო გადაწყვეტილებით.

27. რაც შეეხება 2018 წლის 18 ოქტომბერს მომჩივნების დაკავებასთან დაკავშირებული ზიანის ანაზღაურებას, თბილისის სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ მომჩივნების წარუმატებლობამ, სათანადოდ დაეწყოთ საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლით გათვალისწინებული პროცედურა ადმინისტრაციული დაკავების უკანონობის შესახებ ჩივილთან დაკავშირებით, გამოიწვია სასამართლოების უუნარობა, გამოეტანათ გადაწყვეტილება, მიადგათ თუ არა აღნიშნული დაკავების შედეგად მომჩივნებს ისეთი ზიანი, რომელიც ექვემდებარებოდა კომპენსაციის მიკუთვნებას სამოქალაქო კოდექსის 1005-ე მუხლის 1-ელი პუნქტის შესაბამისად. აღნიშნული გადაწყვეტილება ძალაში დატოვა სააპელაციო სასამართლომ 2020 წლის 8 დეკემბრის საბოლოო გადაწყვეტილებით. საქმეში არსებული მასალა არ შეიცავს მომჩივნების სააპელაციო საჩივრის ასლს და საბოლოო გადაწყვეტილებას.

C. სისხლისსამართლებრივი საჩივარი

28. 2016 წლის 6 სექტემბერს პირველმა, მეორე, მესამე და მეხუთე მომჩივანმა მიმართა თბილისის პროკურატურას თავისუფლების უკანონო აღკვეთისა და არაადამიანური მოპყრობის ფაქტზე გამოძიების დაწყების მოთხოვნით. საჩივრის შინაარსი იყო მოკლე, მაგრამ 2016 წლის 30 მაისს გაკეთებული საჩივრის მსგავსი (იხ. პარაგრაფი 20 ზემოთ). 2016 წლის 19 ოქტომბერს მეორე, მეოთხე, მეექვსე და მეშვიდე მომჩივანმაც მიმართა თბილისის პროკურატურას. ისინი ჩიოდნენ მათი ადმინისტრაციული დაკავების უკანონობის გამო და მოითხოვდნენ, რომ დაწყებულიყო გამოძიება ამასთან დაკავშირებით, მაგრამ ასევე მოკლედ განაცხადეს, რომ პოლიციელები აკეთებდნენ დამცინავ კომენტარებს და იყენებდნენ „სიძულვილის ენას“ მომჩივნების მიმართ. 2016 წლის 19 ოქტომბრის წერილში მოხსენიებულია პირველი, მეორე, მესამე და მეხუთე მომჩივნების 2016 წლის 6 სექტემბრის საჩივარი და აღნიშნულია, რომ შვიდივე მომჩივანმა უკვე მისცა ჩვენება და დეტალური ინფორმაცია პოლიციელების მიერ მათ მიმართ ჩადენილი შესაძლო სისხლის სამართლის დანაშაულების შესახებ. ყველა მომჩივანი თავის თავს ლგბტ აქტივისტად მოიხსენიებდა.

29. 2016 წლის 4-დან 12 ოქტომბრამდე პერიოდში პროკურორმა გამოჰკითხა ყველა მომჩივანი მათი ადვოკატის თანდასწრებით. მომჩივნებმა გაიმეორეს თავიანთი ადრინდელი საჩივრების შინაარსი, მათ შორის, საჩივარი, რომ დაკავების განმახორციელებელ პოლიციელებსა და მათ მანქანებზე პოლიციის ნიშნების არარსებობამ გამოიწვია მათში ულტრაკონსერვატიული ჯგუფების მიერ დევნის შიში.

მომჩივნების უმრავლესობამ აღნიშნა, რომ თავდაპირველად მათ წინააღმდეგობა გაუწიეს დაკავებისას, რადგან ვერ მიხვდნენ, რომ პოლიციელები იყვნენ ისინი, ვინც მათ აკავებდა. პირველმა მომჩივანმა განაცხადა, რომ პოლიციამ ის ძალით ჩასვა მანქანაში ასეთი წინააღმდეგობის გაწევის გამო. მან ასევე განაცხადა, რომ დაკავების დროს თავი ცუდად იგრძნო, რადგან ინციდენტამდე რამდენიმე დღით ადრე გაიკეთა ოპერაცია და რომ პოლიციამ გამოიძახა სასწრაფო დახმარება. მან ეჭვი გამოთქვა, რომ კიდევ ერთი პროცედურა, რომელიც მისთვის 2016 წლის მაისის ბოლოს უნდა ჩაეტარებინათ, საჭირო გახდა 2016 წლის 17 მაისის მოვლენების გამო. მეორე მომჩივანმა აღნიშნა, რომ ფოტო გადაუღო დაკავების განმახორციელებელ პოლიციელს, რომელსაც არ ეცვა ფორმის ტანსაცმელი. მეხუთე მომჩივანმა განაცხადა, რომ მას ჩაართყეს კისერში, მაშინ როდესაც გაურბოდა პოლიციელებს (რომლებიც მაშინ არ იცოდა, რომ პოლიციელები იყვნენ) და რომ მას დაუზიანდა მარჯვენა ფეხი პოლიციელების მცდელობისას, ფეხის კვრით გადაეგდოთ პულვერიზატორი საღებავის თუნუქის ქილა, რომელიც მიწაზე იდო. მეშვიდე მომჩივანმა განაცხადა, რომ დაკავების დროს ის იჯდა თავის მანქანაში. ყველა მომჩივანმა განაცხადა, რომ პოლიციის განყოფილებაში მათ მიმართ არ განხორციელებულა ფიზიკური ძალადობა, მაგრამ გამოთქვამდნენ პრეტენზიას, რომ ზოგიერთი პოლიციელი აკეთებდა ცინიკურ და დამამცირებელ შენიშვნებს (როგორიცაა მაგალითად: „წადი გააკეთე ბავშვები“; ასევე მათ უწოდებდნენ პროვოკატორებს) მათ მიმართ მათ ლგბტ აქტიურობასთან დაკავშირებით და რომ არანაირი ახსნა-განმარტება არ გაკეთებულა მათ რომელიმე პროცედურულ უფლებასთან დაკავშირებით. მომჩივნების უმრავლესობამ განაცხადა, რომ მეორე მომჩივანს უთხრეს, რომ მოემარდა ქალი პოლიციელის თანდასწრებით (რომელიც მათ სახელით ამოიცნეს). მესამე მომჩივანმა განაცხადა, რომ პირველი მომჩივანი იყო ის, ვისაც უთხრეს ამის გაკეთება, რაც მან პირადად გააპროტესტა. მეხუთე მომჩივანმა განაცხადა, რომ მას ჩაართყეს კისერში, როდესაც ის გარბოდა და რომ მას დაუზიანდა „მარჯვენა წვივი“, რადგან პოლიციელი ცდილობდა ფეხის მირტყმით გადაეგდო პულვერიზატორი საღებავის თუნუქის ქილა, რომელიც მეხუთე მომჩივანს მიწაზე დაუვარდა, ხოლო პოლიციელმა კი, ნაცვლად თუნუქის ქილისა, მას მიატყა ფეხი მარჯვენა წვივზე. პულვერიზატორი საღებავის ქილა მოხვდა მას. მან ასევე თქვა, რომ ერთ-ერთმა პოლიციელმა ჰკითხა მას პოლიციის განყოფილებაში ყოფნისას, თუ რატომ ხდებიან ადამიანები „მისნაირნი“ (მეხუთე მომჩივნის თანახმად, მის სექსუალურ ორიენტაციას გულისხმობდა). მესამე მომჩივანი აცხადებდა, რომ ერთი პოლიციელი, რომლის ამოცნობა მას არ შეუძლია ვიზუალურად და ვერც ვინაობას ასახელებს, უთხრა მას, რომ ყველა „ჰომო“ უნდა დაიწვას. ზოგიერთმა მომჩივანმა აღნიშნა, რომ პოლიციელებმა მათ ფოტოები გადაუღეს თავიანთი პირადი მობილური ტელეფონებით. ყველა მომჩივანმა განაცხადა, რომ როდესაც ისინი ელოდნენ სასამართლო პროცესის დაწყებას, დაკავებულმა, რომელიც მათთან არანაირ კავშირში არ იყო, საქართველოს პატრიარქის მიმართ გამკიცხავი შენიშვნები გააკეთა, რამაც გააღიზიანა ორი ქალი პოლიციელი, რომელთაგან ერთმა (იდენტიფიცირებულია სახელით) მუქარის შემცველი კომენტარები გააკეთა ლგბტ აქტივისტების მიმართ, ხოლო მეორემ უთხრა მას, რომ მისი რელიგიური მრწამსი მისთვის უპირველესი იყო და მისი სამსახურებრივი მოვალეობები კი მხოლოდ და მხოლოდ მეორეხარისხოვანი. ეს ორი პოლიციელი საბოლოოდ სხვა პოლიციელმა დაამშვიდა. ზოგი მომჩივანი აცხადებდა, რომ მათ არ შეეძლოთ მეტი ინფორმაციის მიწოდება სადავო ინციდენტის შესახებ, ამ ინციდენტისგან მიღებული სტრესისა და მას შემდეგ გასული დროის გამო. პირველი, მეოთხე და მეექვსე მომჩივანი საჩივრის შეტანის დაგვიანებას მიაწერდნენ გასაჩივრებული მოვლენების გადატანისგან მიღებულ სტრესს, საზღვარგარეთ ყოფნასა და მათ მიმართ აღმრული ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის წარმოების შედეგის მოლოდინს.

30. 2016 წლის 15 დეკემბერს თბილისის პროკურატურამ დაიწყო სისხლის სამართლის გამოძიება მომჩივნის დაკავებისას პოლიციის მხრიდან უფლებამოსილების სავარაუდო გადამეტებასთან დაკავშირებით. აღნიშნა, რომ სავარაუდო დანაშაული ეხებოდა „ჰომოფობიასა და ტრანსფობიასთან ბრძოლის სამუშაო ჯგუფის აქტივისტებს“.

31. 2017 წლის 17-დან 27 იანვრამდე პერიოდში განმცხადებლები გამოიკითხნენ აღნიშნული გამოძიების ფარგლებში. მათ ძირითადად გაიმეორეს თავიანთი მანამდელი მონათხრობი (იხ. პარაგრაფი 29 ზემოთ) და თან აღნიშნეს, რომ სადავო ინციდენტთან დაკავშირებით არ ყოფილა არასათანადო მოპყრობის შემთხვევები მათ მიმართ, მაგრამ მათ განიცადეს ძლიერი ტანჯვა, ფიქრობდნენ რა, რომ მათ მისდევდნენ ჰომოფობიური ჯგუფები, ხოლო მოგვიანებით კი ცინიკური და ზოგჯერ ჰომოფობიური შენიშვნები გაკეთდა, რასაც მომჩივნები თავიანთ აქტივიზმს მიაწერდნენ. მათ ასევე განმარტეს, რომ სასამართლოს შენობაში მომხდარ ინციდენტში მონაწილეობდა კიდევ ერთი აქტივისტი, რომელიც არ იყო დაკავშირებული მათ დაკავებასთან და რომელმაც წარმოთქვა მკრეხელური შენიშვნები პატრიარქის მიმართ, რამაც გამოიწვია პოლიციელის სადავო შენიშვნები.

32. 2019 წლის 1-დან 19 ნოემბრამდე დროის პერიოდში პოლიციელები, რომლებიც მონაწილეობდნენ მომჩივნების დაკავებასა და დაპატიმრებაში, მათ შორის, სასამართლოს შენობაში გადაყვანის ჩათვლით გამოიკითხნენ თბილისის პროკურატურის მიერ. ყველა პოლიციელმა განაცხადა, რომ მათ ეცვათ პოლიციის ფორმის ტანსაცმელი მომჩივნების დაკავებისას და რომ მომჩივნები გაიქცნენ პოლიციელების მიერ ბრძანების გაცემის შემდეგ, რომ შეეწყვიტათ პულვერიზატორი საღებავით კედლების შეღებვა, შემდეგ კი მათ წინააღმდეგობა გაწიეს დაკავებისას. მათ ასევე მისცეს ჩვენება, რომ მომჩივნებს განუმარტეს დაკავების მიზეზი და ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შინაარსი. მიუხედავად იმისა, რომ ზოგიერთმა პოლიციელმა ვერ გაიხსენა ინციდენტის ყველა დეტალი, მათ განაცხადეს, რომ არცერთი მომჩივნისთვის არ მიუყენებიათ რაიმე სახის სიტყვიერი ან ფიზიკური შეურაცხყოფა ადმინისტრაციული დაკავების დროს ან მის შემდეგ და რომ მომჩივნებს არ ჰქონდათ ფიზიკური დაზიანების რაიმე ნიშანი. მომჩივნებს მიეცათ უფლება დაჰკავშირებოდნენ თავიანთ წარმომადგენლებს, რომლებიც მოგვიანებით მივიდნენ პოლიციის დაწესებულებაში.

33. როგორც ჩანს, მიმდინარეობს სისხლის სამართლის გამოძიება პოლიციის მიერ უფლებამოსილების სავარაუდო გადამეტებასთან დაკავშირებით (იხ. პარაგრაფი 30 ზემოთ).

34. საქმის მასალები შეიცავს ანგარიშებს, რომლებიც წარმოდგენილი იქნა პირველ ექვს მომჩივანთან დაკავშირებით 2016 წლის 12-დან 15 ნოემბრამდე პერიოდში არასამთავრობო ორგანიზაციის მიერ, რომელიც სპეციალიზებულია წამების მსხვერპლთა რეაბილიტაციის მიმართულებით. ანგარიშები დაწერილია ორი პირის მიერ, რომლებიც შესაბამისი დოკუმენტების თანახმად, იყვნენ აღნიშნული ორგანიზაციის მიერ დაქირავებული ექიმები. ანგარიშებში წარმოდგენილია მოვლენების განვითარება ისე, როგორც ეს აღწერეს მომჩივნებმა და დასკვნა, რომ მომჩივნები განიცდიდნენ პოსტტრავმულ სტრესულ აშლილობას სხვა დაავადებებთან ერთად. მასალებში ასევე შედის 2016 წლის 30 მაისს გაცემული სამედიცინო ცნობა პირველ მომჩივანთან დაკავშირებით, რომელმაც განაცხადა, რომ 2016 წლის 27 მაისს ის მოათავსეს საავადმყოფოში საშარდე გზების პრობლემებით. როგორც ჩანს, არცერთი ეს დოკუმენტი არ ყოფილა წარდგენილი საგამოძიებო ორგანოებში.

შესაბამისი სამართლებრივი ჩარჩო და პრაქტიკა

I. კანონი „შეკრებებისა და მანიფესტაციების შესახებ“

35. „შეკრებებისა და მანიფესტაციების შესახებ“ კანონის მე-2 მუხლის 1-ელი პუნქტი, როგორც მოცემულ დროს იყო ფორმულირებული, ითვალისწინებდა „პირების მიერ საქართველოს კონსტიტუციით აღიარებული უფლების განხორციელებას – წინასწარი ნებართვის გარეშე შეიკრიბონ საჯაროდ და უიარაღოდ, როგორც ჭერქვეშ, ისე გარეთ.“ მე-2 მუხლის მე-3 პუნქტი ითვალისწინებდა ამ უფლების მიმართ დაწესებულ შეზღუდვებს. მასში მითითებულია ჩარევის ლეგიტიმური მიზნები, რომლებიც გათვალისწინებულია საქართველოს კონსტიტუციით, როგორცაა სახელმწიფო უსაფრთხოების ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების, ტერიტორიული მთლიანობის ან სხვათა უფლებების დაცვა; კონფიდენციალური ინფორმაციის გასაჯაროებისთვის პრევენცია; და სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის შენარჩუნება. ნებისმიერი ჩარევა ამგვარი მიზნების განხორციელებაში, შესაბამისი დებულების მიხედვით, უნდა ეფუძნებოდეს კანონს, უნდა იყოს აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში, უნდა იყოს არადისკრიმინაციული, თანაზომიერი და ისეთი, რომ შეზღუდვით დაცულმა ინტერესმა გადაწონოს შეზღუდვით მიყენებულ ზიანი.

36. აქტის მე-5 მუხლის 1-ელი პუნქტი ითვალისწინებდა, რომ ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს უნდა შეეტყობინებინა შეკრების შესახებ, თუ ასეთი შეკრება იმართებოდა ტრანსპორტის სავალ ადგილას. მე-8 მუხლის 1-ელი პუნქტის მიხედვით, ასეთი შეტყობინება უნდა გაკეთებულიყო დაგეგმილ ღონისძიებამდე ხუთი დღით ადრე.

37. კანონის მე-10 მუხლი ითვალისწინებდა შემდეგს:

„1. საზოგადოებრივი წესრიგის, სახელმწიფო და საზოგადოებრივი ორგანოების, საწარმოების, დაწესებულებებისა [და] ორგანიზაციების, ტრანსპორტის ნორმალური მუშაობის [უზრუნველსაყოფად] ადგილობრივი თვითმმართველობის აღმასრულებელი ორგანო უფლებამოსილია გაფრთხილების მიღებიდან სამი დღის განმავლობაში, [შეკრების ან მანიფესტაციის ორგანიზებისა და ჩატარებისთვის] პასუხისმგებელი პირების თანდასწრებით განიხილოს [შეკრების ან მანიფესტაციის ჩატარების ადგილისა და დროის შეცვლის მიზანშეწონილობის საკითხი და წერილობით გადასცეს მათ რეკომენდაცია ამის შესახებ, თუ:

ა) შეკრება ან მანიფესტაცია რეალურ საფრთხეს უქმნის საწარმოების, დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების ნორმალურ ფუნქციონირებას;

ბ) სხვა აქციის (რომელზედაც გაფრთხილება უფრო ადრე იქნა შეტანილი მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელ ორგანოში) ჩატარება დაგეგმილია იმავე ადგილზე და იმავე დროს.

2. ადგილობრივი თვითმმართველობის აღმასრულებელი ორგანო ამ მუხლის პირველ პუნქტში აღნიშნულ ვადაში გამოყოფს უფლებამოსილ წარმომადგენელს და ამის შესახებ წერილობით ატყობინებს შეკრების ან მანიფესტაციის ორგანიზებისა და ჩატარებისთვის პასუხისმგებელ პირებს.

38. მე-14(1) მუხლი აცხადებდა, რომ „ადგილობრივი თვითმმართველობის აღმასრულებელი ორგანო უფლებამოსილია არ დაუშვას შეკრების ან მანიფესტაციის ჩატარება, თუ არსებობს პოლიციის მიერ შემოწმებული აშკარა მონაცემები, რომელთა შესაბამისად, შეკრების ან მანიფესტაციის ჩატარების შედეგად უშუალო საფრთხე ემუქრება კონსტიტუციურ წყობილებას, მოქალაქეთა სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას.“

39. კანონის მე-14 მუხლის მე-2 პუნქტი ითვალისწინებდა, რომ „ადგილობრივი თვითმმართველობის აღმასრულებელი ორგანოს გადაწყვეტილება შეკრების ან მანიფესტაციის [ჩატარების] აკრძალვის შესახებ შეიძლება გასაჩივრდეს სასამართლოში, რომელიც ორი სამუშაო დღის განმავლობაში იღებს საბოლოო გადაწყვეტილებას.“

II. სამოქალაქო კოდექსი

40. სამოქალაქო კოდექსის 992-ე-1008-ე მუხლები შეიცავს წესებს პასუხისმგებლობის შესახებ სამოქალაქო სამართალდარღვევისათვის ან დელიქტისათვის. კერძოდ, მაშინ, როცა ზოგადი დებულება, 992-ე მუხლი აცხადებს, რომ სამოქალაქო სამართლის სფეროში სამართალდარღვევა იწვევს ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნას, სამოქალაქო კოდექსის 1005-ე მუხლის 1-ელი ნაწილი განსაზღვრავს, რომ სახელმწიფო უწყებები ერთობლივად არიან პასუხისმგებელნი მათი თანამდებობის პირების ქმედებებით კერძო მხარისთვის განზრახ ან გაუფრთხილებლობით მიყენებული ზიანისთვის.

III. ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი

41. ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 150-ე მუხლის 1-ელი ნაწილი ითვალისწინებდა დაჯარიმებას 50 ლარის ოდენობით „სხვადასხვა სახის წარწერების, ნახატების, სიმბოლოების თვითნებური შესრულებისთვის შენობათა ფასადებზე, ვიტრინებზე, ღობეებზე, სვეტებზე, ხე-ნარგავებზე...“

42. ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 173-ე მუხლი ითვალისწინებდა, რომ „სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის ... კანონიერი განკარგულებისადმი ან მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობა, ან ამ პირის სიტყვიერი შეურაცხყოფა“ ისჯებოდა ჯარიმით, მინიმალური 250 ლარის და მაქსიმალური 2000 ლარის, ან მეტის ოდენობით, ან ადმინისტრაციული პატიმრობით 15 დღემდე ვადით.

43. 243-ე მუხლის 1-ელი ნაწილი („დამრღვევის მიყვანა“) უფლებამოსილებას ანიჭებდა შესაბამის ორგანოებს, რომ თუ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ოქმის შედგენა აუცილებელია, მაგრამ მისი ადგილზე შედგენა შეუძლებელია, აიძულოს სამართალდამრღვევი, გაჰყვას პოლიციის მუშაკს, მაგალითად, პოლიციის დაწესებულებაში. 243-ე მუხლის მე-5 ნაწილი ითვალისწინებდა, რომ პოლიციის დაწესებულებაში დამრღვევის მიყვანის გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში ხდება დამრღვევის ადმინისტრაციული დაკავება. დამრღვევი მიყვანილი უნდა იქნეს დანიშნულების ადგილზე „რაც შეიძლება მცირე დროში“.

44. ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 244-ე მუხლის 1-ელი ნაწილი („ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა საქმეების წარმოების უზრუნველყოფის ზომები“) აცხადებს შემდეგს:

„საქართველოს საკანონმდებლო აქტებით უშუალოდ გათვალისწინებულ შემთხვევებში ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის აღსაკვეთად, როცა ამოწურულია ზემოქმედების სხვა ზომები, პიროვნების დასადგენად,

ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ოქმის შესადგენად, თუ ოქმის შედგენა აუცილებელია, მაგრამ მისი ადგილზე შედგენა შეუძლებელია, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმის დროულად და სწორად განხილვისა და ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეზე მიღებული დადგენილების აღსრულების უზრუნველსაყოფად დასაშვებია პირის ადმინისტრაციული დაკავება, პირადი გასინჯვა, მისი ნივთების გასინჯვა და მისთვის ნივთებისა და დოკუმენტების ჩამორთმევა“.

45. 246-ე მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი უფლებამოსილებას ანიჭებდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამდებობის პირებს, მათ შორის, პოლიციელებს, ადმინისტრაციულად დაეკავებინათ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ჩამდენი კოდექსის 244-ე მუხლის 1-ელი ნაწილის მნიშვნელობის ფარგლებში (იხილეთ წინა პარაგრაფი), დანაშაულების განსაზღვრულ სიასთან დაკავშირებით. სიაში შეტანილი იყო პოლიციელის კანონიერი მითითებების ან ბრძანებების დაუმორჩილებლობა (იხ. პარაგრაფი 42-ზემოთ). სიაში არ იყო მითითებული საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 150-ე მუხლით აკრძალული ქცევა (იხ. პარაგრაფი 41-ზემოთ).

46. ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 247-ე მუხლის 1-ელი ნაწილი ითვალისწინებდა, რომ „ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ჩამდენის ადმინისტრაციული დაკავების ვადა არ უნდა აღემატებოდეს 12 საათს. გამოწვევის შემთხვევაში განსაკუთრებული აუცილებლობის გამო საქართველოს საკანონმდებლო აქტებით შეიძლება დაწესდეს ადმინისტრაციული დაკავების სხვა [ვადები]“. 247-ე მუხლის მე-3 პუნქტი ითვალისწინებდა, რომ „პირი, რომლის ადმინისტრაციული დაკავების ვადა არასამუშაო დროს ემთხვევა, შეიძლება ... მოთავსდეს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს დროებითი მოთავსების იზოლატორში უფლებამოსილი ორგანოს მიერ საქმის განხილვამდე.“ აღნიშნულ შემთხვევაში პირის ადმინისტრაციული დაკავების საერთო ვადა არ უნდა აღემატებოდეს 48 საათს.

47. ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლი ითვალისწინებდა, რომ „ადმინისტრაციული დაკავება, პირადი გასინჯვა, ნივთების გასინჯვა, ნივთებისა და დოკუმენტების ჩამორთმევა დაინტერესებულმა პირებმა შეიძლება გაასაჩივრონ ზემდგომ ორგანოში (თანამდებობის პირთან) ან პროკურორთან.“ ის არ განსაზღვრავდა საჩივრის შეტანის ვადას.

48. ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 273-ე მუხლი ითვალისწინებდა, რომ „ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეზე მიღებული დადგენილება, აგრეთვე ... ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმის ადგილზე განხილვისას მიღებული დადგენილება შეიძლება გასაჩივრდეს მხარისათვის შესაბამისი დადგენილების ჩაბარებიდან 10 დღის ვადაში“.

49. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებამ (N 3b/2426-18, 2019 წლის 13 მარტი), რომელიც სასამართლოს მთავრობამ წარუდგინა, გამოავლინა შინაგან საქმეთა სამინისტროს აშკარა პრაქტიკა ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 180-ე მუხლის მიხედვით ერთთვიანი ვადის გამოყენების შესახებ (იხ. პარაგრაფი 50 ქვემოთ) საჩივრების მიმართ, რომლებიც წარდგენილი იყო ადმინისტრაციული სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის შესაბამისად.

IV. ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი

50. ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 180-ე მუხლი ითვალისწინებდა ადმინისტრაციული ორგანოს სამართლებრივი და ფაქტობრივი აქტების გასაჩივრებას კანონით დადგენილი ვადით ერთი თვის განმავლობაში. 183-ე მუხლი ითვალისწინებდა, რომ თუ სხვა რამ არ იყო დადგენილი, ერთთვიანი ვადა გამოიყენებოდა ადმინისტრაციული საჩივრების განხილვის პროცედურისთვის. ამ ვადის გახანგრძლივება შესაძლებელი იყო ერთი თვით.

51. კოდექსის 207-ე მუხლი აცხადებდა, რომ ფიზიკურ პირს შეუძლია უჩივლოს სახელმწიფო უწყებას მიყენებული ზიანისათვის, სამოქალაქო კოდექსით გათვალისწინებული სამოქალაქო სამართალდარღვევისთვის დადგენილი წესების შესაბამისად. 208-ე მუხლი ითვალისწინებდა, რომ სახელმწიფო პასუხისმგებელია თანამდებობის პირის მიერ მისი სამსახურებრივი მოვალეობების განხორციელებისას მიყენებული ნებისმიერი ზიანისათვის.

V. კანონი „პოლიციის შესახებ“

52. 56-ე მუხლის პირველი პუნქტი განსაზღვრავდა, რომ პირს უფლება აქვს, გაასაჩივროს პოლიციის ქმედება ზემდგომ თანამდებობის პირთან, პროკურატურაში ან სასამართლოში. „პოლიციის შესახებ“ კანონის 56-ე მუხლის მე-2 პუნქტი ითვალისწინებდა, რომ პოლიციის პრევენციული ღონისძიება, რომელიც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ან ადმინისტრაციული რეალაქტის ფორმით განხორციელდა, საჩივრდება ზემდგომ თანამდებობის პირთან. ასეთ საჩივართან დაკავშირებით მიღებული გადაწყვეტილება შემდეგ შეიძლება დაექვემდებაროს სასამართლო განხილვას. „პოლიციის შესახებ“ კანონის 56-ე მუხლის მე-3 პუნქტი ითვალისწინებდა, რომ „საპოლიციო ღონისძიება, რომელიც ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ან სისხლის სამართლის ნორმების საფუძველზე ხორციელდება, საჩივრდება საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით“. 57-ე მუხლი შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალურ ინსპექციას განსაზღვრავდა, როგორც დამოუკიდებელ ორგანოს, რომელიც ახორციელებს პოლიციელებისა და სამინისტროს სხვა თანამშრომლების ქცევაზე ზედამხედველობას. 57-ე მუხლის მე-5 პუნქტი ითვალისწინებდა, რომ საკითხის განხილვისას დანაშაულის ნიშნების გამოვლენის შემთხვევაში სამინისტროს გენერალური ინსპექცია შესაბამის მასალებს „დაუყოვნებლივ“ გადასცემს საქართველოს გენერალურ პროკურატურას.

VI. საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის ბრძანება

53. 2007 წლის 9 აგვისტოს ბრძანება N 338/ნ ითვალისწინებდა, რომ სამედიცინო დაწესებულებას უნდა გაეცა ცნობა ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ კონკრეტული ფორმის შევსებით (სამედიცინო დოკუმენტაცია ფორმა N IV100/ა).

VII. უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკა

54. 2018 წლის 2 ოქტომბრის გადაწყვეტილებაში (N ბს-1143-1137(2კ-17)), უზენაესმა სასამართლომ განაცხადა, რომ ნებისმიერმა პირმა, რომელსაც სურს მისი ადმინისტრაციული დაკავების კანონიერების გაპროტესტება, უნდა გამოიყენოს ამ მიზნით გათვალისწინებული სამართლებრივი დაცვის საშუალება ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის შესაბამისად, „პოლიციის შესახებ“ კანონის 56-ე მუხლთან ერთობლიობაში და „გაასაჩივროს მისი ადმინისტრაციული დაკავების შესახებ ოქმი“ იერარქიული საჩივრის მეშვეობით ან საჩივრით პროკურორის მიმართ. უზენაესმა სასამართლომ ასევე განმარტა, რომ ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა სამოქალაქო კოდექსის 1005-ე მუხლის 1-ელი პუნქტის შესაბამისად არ შეიძლება მოიცავდეს პოლიციის ქმედებების კანონიერების შეფასებას ადმინისტრაციულ დაპატიმრებასთან დაკავშირებით და ამგვარად, აღნიშნული მოითხოვდა პოლიციის მიერ სამსახურებრივი მოვალეობების დარღვევის დადგენას, როგორც ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის, ისე „პოლიციის შესახებ“ კანონის 56-ე მუხლის შესაბამისად გათვალისწინებული პროცედურის ნაწილის სახით.

სხვა შესაბამისი მასალა

55. საქართველოს სახალხო დამცველის 2017 წლის 22 მაისის ანგარიში „საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ 2016 წელი“ მიუთითებდა მომჩივანთა დაკავების შესახებ და აღნიშნავდა, რომ „მართალია, ნახატების თვითნებურად შესრულება შენობათა ფასადებზე ... ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევას ... წარმოადგენს, თუმცა ამ სამართალდარღვევისათვის ადმინისტრაციული წესით დაკავება კანონმდებლობით გათვალისწინებული არ არის“

კანონმდებლობა

I. კონვენციის მე-3 მუხლის ან/და მე-8 მუხლის სავარაუდო დარღვევა როგორც ცალკე, ასევე მე-14 მუხლთან ერთობლიობაში

56. პირველი ექვსი მომჩივანი დაეყრდნო კონვენციის მე-3 და მე-8 მუხლებს, როგორც ცალკე აღებული, ასევე მე-14 მუხლთან ერთობლიობაში. ერთი მხრივ, ისინი გამოთქვამდნენ პრეტენზიას მათ მიმართ ცუდი ფიზიკური მოპყრობის, ასევე სტრესის გამო, რომელიც მათ მიიღეს დაკავების დროს და მათ მიმართ გამოთქმული დისკრიმინაციული სიტყვიერი შეურაცხყოფის გამო – პოლიციის დაწესებულებასა და სასამართლოს შენობაში ყოფნის დროს; მეორე მხრივ, ისინი გამოთქვამდნენ პრეტენზიას, რომ არ ჩატარებულა ამ ეფექტური გამოძიება ბრალდებებთან ან მათ მტკიცებასთან დაკავშირებით, რომ მათ მიერ გასაჩივრებულ მოპყრობას ჰქონდა დისკრიმინაციული ელფერი მათი

სექსუალური ორიენტაციის ან/და ლგბტ აქტივიზმის გამო.

შესაბამისი დებულებები შემდეგნაირად იკითხება:

მუხლი 3

„ადამიანის წამება, არაადამიანური თუ დამამცირებელი დასჯა ან მასთან ასეთი მოპყრობა დაუშვებელია“.

მუხლი 8

„1. ყველას აქვს უფლება, რომ დაცული იყოს მისი პირადი და ოჯახური ცხოვრება, საცხოვრისი და მიმოწერა.

2. დაუშვებელია ამ უფლების განხორციელებაში საჯარო ხელისუფლების ჩარევა, გარდა ისეთი შემთხვევებისა, როდესაც ასეთი ჩარევა ხორციელდება კანონის შესაბამისად და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უშიშროების, საზოგადოებრივი უსაფრთხოების, ქვეყნის ეკონომიკური კეთილდღეობის ინტერესებისათვის, უწყსრიგობისა თუ დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად, ჯანმრთელობის ან მორალის, ანდა სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად.“

მუხლი 14

„ამ კონვენციით გაცხადებული უფლებებითა და თავისუფლებებით სარგებლობა უზრუნველყოფილია ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე, სქესის, რასის, კანის ფერის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა შეხედულებების, ეროვნული თუ სოციალური წარმოშობის, ეროვნული უმცირესობისადმი კუთვნილების, ქონებრივი მდგომარეობის, დაბადებისა თუ სხვა ნიშნის განურჩევლად“.

მისაღებობა

1. მხარეთა არგუმენტები

57. მთავრობამ განაცხადა, რომ მომჩივნების არგუმენტები იყო არასრული, წინააღმდეგობრივი და, ნებისმიერ შემთხვევაში, რაიმე მტკიცებულებით დაუსაბუთებელი. აქედან გამომდინარე, ისინი უნდა ყოფილიყო უარყოფილი, როგორც აშკარად დაუსაბუთებელი.

58. პირველმა ექვსმა მომჩივანმა განაცხადა, რომ მათ წარმოადგინეს პოლიციაში ყოფნის დროს მათ თავს გადახდენილი მოვლენების დამაჯერებელი ანგარიში. მათ განიცადეს ფიზიკური და დისკრიმინაციული სიტყვიერი ცუდი მოპყრობა, სტრესთან ერთად, რადგან დაკავების განმახორციელებელ პოლიციელებს არ ეცვათ პოლიციელების ფორმის ტანსაცმელი და ასევე არ ატარებდნენ პოლიციის სამკერდე წოდებრივ განმასხვავებელ ნიშანს. პირველი ექვსი მომჩივანი მიუთითებდა 2016 წლის 12-დან 15 ნოემბრამდე პერიოდში წამების მსხვერპლთა რეაბილიტაციის მიმართულებით სპეციალიზებული არასამთავრობო ორგანიზაციისგან მიღებულ ანგარიშებზე (იხ. პარაგრაფი 34 ზემოთ). პირველმა მომჩივანმა ასევე მიუთითა 2016 წლის 30 მაისს გაცემულ სამედიცინო ცნობაზე, საშარდე გზების ზოგიერთ პრობლემასთან დაკავშირებით (იხ. პარაგრაფი 34 ზემოთ).

59. მესამე მხარე, „ორდო იურის“ იურიდიული კულტურის ინსტიტუტი, ამტკიცებდა, რომ ცუდი მოპყრობის ყველა ქმედება, რომელიც არღვევს კონვენციის მე-3 მუხლს, არ საჭიროებს სისხლისსამართლებრივ რეაგირებას; სახელმწიფოს შეუძლია დაიცვას პირები ადმინისტრაციული ან სამოქალაქო პასუხისმგებლობის მექანიზმის უბრალოდ შემოღებითაც. გამოძიების დახურვა ყოველთვის არ მიუთითებს ხელისუფლების ორგანოების მხრიდან წარუმატებლობაზე, დაუდევრობაზე ან არაეფექტურობაზე. საქმეებში, რომლებიც არ ეხებოდა სახელმწიფო პატიმრობაში ყოფნის დროს ცუდი მოპყრობის შემთხვევებს, მტკიცების ტვირთი ეკისრებოდა მომჩივნებს იმის საჩვენებლად, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის დარღვევას, როგორც ისინი ამას ამტკიცებდნენ.

2. სასამართლოს შეფასება

(a) ზოგადი პრინციპები

60. მე-3 მუხლის საწინააღმდეგო, ცუდი მოპყრობის შესახებ ბრალდებები უნდა იყოს გამყარებული შესაბამისი მტკიცებულებებით. ამ მტკიცებულებების შესაფასებლად სასამართლო იღებს მტკიცების

სტანდარტს – „გონივრული ეჭვის მიღმა“, მაგრამ დასძენს, რომ ასეთი მტკიცებულება შეიძლება გამომდინარეობდეს საკმარისად ძლიერი, მკაფიო და თანმიმდევრული დასკვნების ან მსგავსი შეურყეველი პრეზუმფციების თანაარსებობიდან (იხ. საქმე *Bouyid v. Belgium* [GC], no. 23380/09, § 82, ECHR 2015).

61. ამ უკანასკნელ საკითხთან დაკავშირებით სასამართლომ განმარტა, რომ როდესაც განსახილველი მოვლენები მთლიანად ან დიდწილად არის ხელისუფლების ორგანოების ექსკლუზიური კომპეტენციის ფარგლებში ისე, როგორც მათი კონტროლის ქვეშ პატიმრობაში მყოფი პირების შემთხვევაში, ძლიერი პრეზუმფცია წარმოიქმნება ასეთი დაკავების დროს მიღებულ დაზიანებებთან დაკავშირებით. ამის შემდეგ მტკიცების ტვირთი ეკისრება მთავრობას, რომ უზრუნველყოს დამაკმაყოფილებელი და დამაჯერებელი ახსნა-განმარტება მტკიცებულებების წარდგენით, რომლებიც ადასტურებს ფაქტებს, რომლებიც ეჭვქვეშ აყენებს დაზარალებულის მიერ აღწერილ მოვლენებს (იქვე, § 83; იხილეთ ასევე საქმე *Creangă v. Romania* [GC], no. 29226/03, § 88, 2012 წლის 23 თებერვალი და საქმე *El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* [GC], no. 39630/09, §152, 2012 წლის 13 დეკემბერი).

62. სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის თანახმად, ზოგადად, ცუდ მოპყრობასთან დაკავშირებით, მან უნდა მიაღწიოს სიმძიმის მინიმალურ დონეს, რათა ის მოხვდეს მე-3 მუხლის მოქმედების სფეროში. მინიმალური ზღვრის შეფასება შედარებითია და დამოკიდებულია კონკრეტული საქმის ყველა გარემოებაზე, როგორიცაა მოპყრობის ხასიათი და კონტექსტი, მისი ხანგრძლივობა, ფიზიკური და ფსიქოლოგიური გავლენა და ზოგ შემთხვევებში დაზარალებულის სქესი, ასაკი და ჯანმრთელობის მდგომარეობა. ამასთან, მე-3 მუხლი არ შემოიფარგლება მხოლოდ ფიზიკური ცუდი მოპყრობის ქმედებით; ის ასევე მოიცავს ფსიქოლოგიური ტანჯვის მიყენებას. შესაბამისად, მოპყრობა შეიძლება მიეკუთვნოს დამამცირებელი მოპყრობის კატეგორიას, როდესაც ის დაზარალებულებში ისეთ შიშს, ტკივილს და არასრულფასოვნების შეგრძნებას იწვევს, რომელიც მათ ამცირებს და შეურაცხყოფს (იხილეთ საქმე *Identoba and Others*, no. 73235/12, § 65, 2015 წლის 12 მაისი). ამასთან, სასამართლო ასევე იმეორებს, რომ დისკრიმინაციული მოპყრობა, როგორც ასეთი, შესაძლოა გაუტოლდეს დისკრიმინაციულ მოპყრობას მე-3 მუხლის მნიშვნელობის ფარგლებში, თუ ასეთი მოპყრობა სიმძიმის ისეთ ზღვარს აღწევს, რომელიც ადამიანის ღირსების შელახვას წარმოადგენს (იხილეთ საქმე *Sabalić v. Croatia*, no. 50231/13, § 65, 2021 წლის 14 იანვარი). კონკრეტულ კონტექსტში, თუ ფიზიკურ პირს აღუკვეთენ თავისუფლებას ან, ზოგადად, დაუპირისპირდებიან სამართალდამცავი ორგანოების თანამშრომლები, ნებისმიერი ფიზიკური ძალის გამოყენება, რომელიც არ არის მკაცრად აუცილებელი პირის ქცევიდან გამომდინარე, წარმოადგენს ადამიანის ღირსების დამცირებას და, პრინციპში, წარმოადგენს კონვენციის მე-3 მუხლით განსაზღვრული უფლების ხელყოფას (იხილეთ *Bouyid*-ის საქმე, ციტირებული ზემოთ, §100). სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ სიტყვა „პრინციპში“ არ შეიძლება აღქმული იქნეს ისე, რომ შეიძლება არსებობდეს გარემოებები, როდესაც არ არის საჭირო დარღვევის ასეთი დადგენა, რადგან ზემოთ აღნიშნული სიმძიმის ზღვარი არ არის მიღწეული. სამართალდამცავი ორგანოების თანამშრომლების ნებისმიერი საქციელი ფიზიკური პირის მიმართ, რომელიც ადამიანის ღირსებისთვის დამამცირებელია, წარმოადგენს კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევას. კერძოდ, ეს ვრცელდება მათ მიერ ფიზიკური ძალის გამოყენებაზე ფიზიკური პირის მიმართ, როდესაც ეს არ არის მკაცრად აუცილებელი მისი საქციელიდან გამომდინარე, როგორიც არ უნდა იყოს გავლენა შესაბამის ადამიანზე (იქვე, § 101).

63. თუ ღონისძიება არ შეესაბამება მე-3 მუხლით გათვალისწინებულ მოპყრობას, ის შეიძლება მაინც ეწინააღმდეგებოდეს კონვენციის მე-8 მუხლს, რომელიც, მათ შორის, ითვალისწინებს ფიზიკური და მორალური ხელშეუხებლობის დაცვას პირადი ცხოვრების პატივისცემის შესახებ თავის შესაბამისად (იხილეთ საქმე *Wainwright v. the United Kingdom*, no. 12350/04, § 43, ECHR 2006-X).

(b) ამ პრინციპების გამოყენება წინამდებარე საქმეში

64. რაც შეეხება წინამდებარე საქმის გარემოებებს, სასამართლომ აღნიშნა, რომ პირველი ექვსი მომჩივნის საჩივარს კონვენციის მე-3 და მე-8 მუხლების მიხედვით, ცალკე და მე-14 მუხლთან ერთობლიობაში, აქვს რამდენიმე ასპექტი. ერთი მხრივ, მომჩივნები გამოთქვამდნენ პრეტენზიას მათ მიმართ ცუდი ფიზიკური მოპყრობის, ასევე სტრესის გამო, რომელიც მათ მიიღეს დაკავების დროს და მათ მიმართ გამოთქმული დისკრიმინაციული სიტყვიერი შეურაცხყოფის გამო – პოლიციის დაწესებულებასა და სასამართლოს შენობაში ყოფნის დროს; მეორე მხრივ, ისინი გამოთქვამდნენ პრეტენზიას, რომ არ ჩატარებულა ეფექტური გამოძიება ამ ბრალდებებთან ან მათ მტკიცებასთან დაკავშირებით, რომ მათ მიერ გასაჩივრებულ მოპყრობას ჰქონდა დისკრიმინაციული ელფერი მათი სექსუალური ორიენტაციის

(i) ცუდი ფიზიკური მოპყრობის ბრალდება

65. რაც შეეხება ცუდი ფიზიკური მოპყრობის ბრალდებებს, სასამართლო აღნიშნავს, რომ საქმის მასალებში არ არსებობს ოფიციალური სამედიცინო ცნობა, რომელიც ადასტურებს, რომ პირველმა ექვსმა მომჩივანმა მიიღო დაზიანებები, რომლებიც კონკრეტულად მათ დაკავებას უკავშირდებოდა (პირველი მომჩივნის მიერ წარდგენილი ჯანმრთელობის ცნობა აჩვენებს, რომ არ არსებობდა ფიზიკური დაზიანებების რაიმე ნიშნები და, ნებისმიერ შემთხვევაში, ისინი არ უკავშირდებოდა ინციდენტს – იხილეთ პარაგრაფი 58 ზემოთ). ამავდროულად, გარკვეული ინფორმაცია არის ხელმისაწვდომი ადმინისტრაციული დაკავების შესახებ ოქმებშიც. აღნიშნული ოქმების საფუძველზე, არ არსებობდა დაზიანებების რაიმე ნიშანი მეორე, მესამე და მეოთხე მომჩივანთან დაკავშირებით. რაც შეეხება მეექვსე მომჩივანს, მას მარჯვენა მკლავზე ჰქონდა ძველი ნაიარევი, რომელიც არ იყო დაკავშირებული დაკავებასთან. პირველ მომჩივანს ჰქონდა „მცირე სიწითლე წელის არეში“, რაც შესაძლოა სულაც არ წარმოადგენდა „დაზიანებას“ და შეიძლება კარგად იქნეს განმარტებული მისივე აღიარებით, დაკავების დროს მის მიერ გამოვლენილ წინააღმდეგობასთან დაკავშირებით (შედარებისთვის იხილეთ პარაგრაფები 16 და 29 ზემოთ). რაც შეეხება მეხუთე მომჩივანს, მას აღნიშნებოდა მცირე დაზიანება მარცხენა კოჭთან (იხილეთ პარაგრაფი 16 ზემოთ), მაგრამ ინციდენტიდან რამდენიმე თვის შემდეგ გაკეთებული სისხლისსამართლებრივი საჩივარი მიუთითებდა, რომ მან მიიღო ჭრილობა მარჯვენა წვივზე, რომელიც, ნებისმიერ შემთხვევაში, როგორც ჩანს, მოხდა შემთხვევით (შედარებისთვის იხილეთ პარაგრაფები 16 და 29 ზემოთ). მიუხედავად იმისა, რომ მეხუთე მომჩივანი ასევე ამტკიცებდა, რომ მას ზურგში დაარტყეს, საქმის მასალებში არსებული დოკუმენტები ამას არ ადასტურებს. უფრო მეტიც, შემდგომში, 2017 წლის იანვარში, შესაბამისმა მომჩივნებმა აღნიშნეს, რომ მათ მიმართ ადგილი არ ჰქონია ცუდი ფიზიკური მოპყრობის ფაქტებს (იხ. პარაგრაფი 31 ზემოთ). შესაბამისად, მომჩივნების არგუმენტებისა და შესაბამისი სამედიცინო მტკიცებულებების არარსებობის გათვალისწინებით სასამართლო თვლის, რომ საჩივარი ფიზიკური არასათანადო მოპყრობის შესახებ დაუსაბუთებელია.

66. გამომდინარე აქედან, მომჩივნების პრეტენზიების ეს ასპექტი უნდა იქნეს უარყოფილი როგორც აშკარად დაუსაბუთებელი, კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3(a) და მე-4 პუნქტების შესაბამისად.

(ii) მომჩივნების მიერ დაკავებისას სტრესის მიღების ბრალდება

67. რამდენადაც მომჩივნების საჩივარი ეხება სტრესს, რომელიც სავარაუდოდ მათ განიცადეს დაკავების დროს იმის გამო, რომ პოლიციას არ ეცვა ფორმის ტანსაცმელი ან არ ატარებდა პოლიციის სამკერდე წოდებრივ განმასხვავებელ სხვა ნიშნებს, სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეს არგუმენტი შესაბამისია შეფასების კონტექსტში, არსებობდა თუ არა საკმარისი საფუძველი კონვენციის მე-5 მუხლის მიზნებისთვის მომჩივნის ადმინისტრაციული დაკავებისა და დაპატიმრების გასამართლებლად (იხილეთ პარაგრაფები 100-105 ქვემოთ). ნებისმიერ შემთხვევაში, სასამართლოს არ მიაჩნია, რომ სადავო მოპყრობა, რომელიც იყო ხანმოკლე და დაბალი ინტენსიურობის, იყო არაპროპორციული, მომჩივნების ქცევის გათვალისწინებით, რომელიც მდგომარეობდა გრაფიტით არასანქცირებულ ხატვასა და შემდეგ გაქცევაში, ან რომ ის ამცირებდა მათ ადამიანურ ღირსებას (იხილეთ, მაგალითად, საქმე *Ilievi and Ganchevi v. Bulgaria*, nos. 69154/11 და 69163/11, §§ 60-61, 2021 წლის 8 ივნისი). აქედან გამომდინარე, აღნიშნულთან დაკავშირებით გამოთქმული პრეტენზიები უნდა იქნეს უარყოფილი, როგორც აშკარად დაუსაბუთებელი კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3(a) და მე-4 პუნქტების შესაბამისად.

(iii) დისკრიმინაციული სიტყვიერი შეურაცხყოფის ბრალდება და შესაბამისი საჩივრის გამოძიება

68. რაც შეეხება პირველი ექვსი მომჩივნის პრეტენზიას, რომ მათ მიაყენეს სიტყვიერი შეურაცხყოფა პოლიციის დაწესებულებაში და სასამართლოს შენობაში ლგბტ თემისადმი მათი ნამდვილი ან აღქმული მიკუთვნების გამო, სასამართლო იმეორებს, რომ არსებითი ნაბიჯი, რომელიც წინ უძღვის მომჩივნების მიმართ სავარაუდო მოპყრობის კვალიფიკაციას, არის ფაქტების დადგენა. ამასთან დაკავშირებით სასამართლო აღიარებს, რომ არსებობს გარკვეული სირთულეები საჩივრების შეფასების მხრივ სავარაუდო ფსიქიკურ ტანჯვასთან ან დამცირებასთან დაკავშირებით სხეულის რეალური დაზიანების არარსებობის დროს. მიუხედავად იმისა, რომ მოცემულ შემთხვევაში მომჩივნებმა წარუდგინეს სასამართლოს ამ ინციდენტების შემდეგ მათ ფსიქიკურ ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული ანგარიშების ასლები (იხილეთ პარაგრაფები 34 და 58 ზემოთ), ეს არ იყო შესაბამისი პროცედურის დაცვით შედგენილი ოფიციალური სამედიცინო დოკუმენტაცია (იხილეთ პარაგრაფი 53 ზემოთ) და

ისინი დაიწერა სადავო მოვლენებიდან რამდენიმე თვის შემდეგ, წინამდებარე საჩივრის შეტანამდე რამდენიმე დღით ადრე. რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, არ ჩანს, რომ ეს ანგარიშები წარდგენილი იყო საგამოძიებო ორგანოებში. ამიტომ სასამართლოს არ შეუძლია მიენიჭოს რაიმე დამამტკიცებელი ღირებულება ასეთ დოკუმენტებს (იხილეთ საქმე *Mikeladze and Others v. Georgia*, no. 54217/16, §62, 2021 წლის 16 ნოემბერი). რაც შეეხება სამედიცინო დოკუმენტს პირველი მომჩივნის ჯანმრთელობის პრობლემებთან დაკავშირებით (იხ. პარაგრაფები 34 და 58 ზემოთ ბოლოში), ის არ ადასტურებს რაიმე კავშირს იმ მოვლენებთან, რომლის შესახებ პრეტენზიებია გამოთქმული.

69. ასეთ გარემოებებში მომჩივნების მონათხრობის თანმიმდევრულობა და მათი გულმოდგინება საკითხის შიდა დონეზე წამოწევისას განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს სადავო სარჩელის არსებობასთან დაკავშირებით, რომელიც აღძრავს ეფექტიანი გამოძიების ჩატარების პროცედურულ ვალდებულებას (შეაპირისპირეთ და შეადარეთ, მაგალითად, საქმე *Gök and Güler v. Turkey*, no. 74307/01, § 39, 2009 წლის 28 ივლისი; საქმე *Đurđević v. Croatia*, no. 52442/09, § 86, ECHR 2011 (ამონარიდები); და საქმე *Mikeladze and Others*, ციტირებული ზემოთ, § 62).

70. თუმცა, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ვივარაუდებთ, რომ მომჩივნების პრეტენზიების გამოძიების ვალდებულება წამოიჭრა წინამდებარე საქმეში, სასამართლო მიიჩნევს, რომ ამ გამოძიების შესაძლებლობები მომჩივნების მონათხრობის უტყუარობის დასადგენად სერიოზულად შეზღუდული იყო. პირველ რიგში, სასამართლო გამოთქვამს მოსაზრებას, რომ თავდაპირველად ხელისუფლების ორგანოებში არ ყოფილა წარდგენილი სრულყოფილი ანგარიში ინციდენტის შესახებ, რადგან პირველ და მესამე მომჩივნებს არ გამოუთქვამთ პრეტენზია ინციდენტის შემდეგ დაახლოებით ოთხი თვის განმავლობაში (შეადარეთ პარაგრაფები 20 და 28 ზემოთ). სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ პრეტენზიები ჩამოყალიბებული იყო შედარებით ზოგადი ფორმით. გარდა ამისა, როდესაც ისინი დაიკითხნენ ხელისუფლების ორგანოების მიერ დაწყებული სისხლის სამართლის გამოძიების ფარგლებში, მომჩივნების მონათხრობი არ იყო თანმიმდევრული. კერძოდ, მესამე მომჩივნის მიერ საბოლოო დაკითხვისას წაყენებული ბრალდება, რომ პოლიციელმა, რომლის იდენტიფიცირებაც მან ვერ მოახდინა ვიზუალურად ან სახელით, უთხრა მას, რომ ყველა „ჰომო“ უნდა დაიწვას, არ იყო დადასტურებული დანარჩენი მომჩივნების ჩვენებებით (იხილეთ პარაგრაფი 29 ზემოთ; აგრეთვე, მაგალითად, საქმე *Adam v. Slovakia*, no. 68066/12, § 58, 2016 წლის 26 ივლისი). გარდა ამისა, სავარაუდო ბრძანებასთან დაკავშირებით, ერთ-ერთი ქალი მომჩივნის მიმართ, რომ მოეშარდა ქალი პოლიციელის თანდასწრებით, შვიდი მომჩივნის მონათხრობი, რომლის მიხედვითაც ერთ-ერთი მათგანი იყო მოთხოვნის ადრესატი, იყო წინააღმდეგობრივი. მიუხედავად იმისა, რომ უმრავლესობა აცხადებდა, რომ აღნიშნული ბრძანების ადრესატი იყო მეორე მომჩივანი, მესამე მომჩივანმა დაწვრილებით აღწერა, თუ როგორ იყო პირველი მომჩივანი ჩართული ამ სავარაუდო ინციდენტში და მან განმარტა, რომ მან დაიცვა მაშინ პირველი მომჩივანი. ასეთ გარემოებებში და რაიმე დამადასტურებელი მტკიცებულების ან ინფორმაციის არქონის პირობებში სასამართლო არ მიიჩნევს, რომ მომჩივნებმა წარუდგინეს საგამოძიებო ორგანოებს სარწმუნო ელემენტები ეფექტიანი გამოძიების ჩასატარებლად.

71. რაც შეეხება ბრალდებას, რომ ორი პოლიციელი იმუქრებოდა ჟესტებით და აკეთებდა ჰომოფობიურ შენიშვნებს მომჩივნების სასამართლოს შენობაში ყოფნის დროს, მომჩივანთა ანგარიშში მითითებულია მწვავე კამათი, ერთი მხრივ, დაკავებულ პირს, რომელიც არ იყო მომჩივნებთან კავშირში და მეორე მხრივ, შესაბამის პოლიციელებს შორის. ჟესტები და ჰომოფობიური გამონათქვამები გამოიწვია ამ პირის მიერ მკრეხელური შენიშვნების გაკეთებამ რელიგიურ ფიგურასთან დაკავშირებით (იხ. პარაგრაფი 31 ზემოთ). რაც მთავარია, აღნიშნული სწრაფად დასრულდა სხვა პოლიციელის ჩარევის გამო და მომჩივნებიც მალევე გაათავისუფლეს. ცნობილ ფაქტებთან და კონტექსტთან დაკავშირებული ყველა ელემენტის გათვალისწინებით კონკრეტულ გარემოებებში სასამართლომ ვერ მიიღო დადგენილ ფაქტად, რომ მომჩივნები დაექვემდებარნენ მოპყრობას, რომელიც აკრძალულია იმ დებულებებით, რომლებიც საფუძვლად დაუდეს მათ საჩივარს.

72. დაბოლოს, მიუხედავად იმისა, რომ გამოძიება შეიძლება გაკიცხონ იმის გამო, რომ მან არ გამოიტანა დასკვნა მომჩივანთა საჩივრებთან დაკავშირებით, ეს არ იქნება საკმარისი იმისთვის, რომ სასამართლომ დაადგინოს მოპასუხე მთავრობის პროცედურული ვალდებულებების დარღვევა, იმის გათვალისწინებით, რომ არ არსებობს რაიმე მტკიცებულება ან თანმიმდევრული და სანდო წარდგინებები მომჩივნების მიერ ეროვნულ დონეზე ან სასამართლოს წინაშე, სავარაუდო მოპყრობასთან დაკავშირებით, რომელიც ეწინააღმდეგება კონვენციის მე-3 ან/და მე-8 მუხლს, იქნება ეს ცალკე აღებული თუ მე-14 მუხლთან ერთობლიობაში (შეადარეთ და შეაპირისპირეთ საქმე *M.C. and A.C. v. Romania*, no. 12060/12, § 120, 2016 წლის 12 აპრილი).

73. აქედან გამომდინარეობს, რომ საჩივრის ეს ნაწილი აშკარად დაუსაბუთებელია და უარყოფილი უნდა იქნეს კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 და მე-4 პუნქტების შესაბამისად.

II. კონვენციის მე-5 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

74. მომჩივნები გამოთქვამდნენ პრეტენზიებს, რომ მათი ადმინისტრაციული დაკავება 2016 წლის 17 მაისს იყო უკანონო და თვითნებური. ისინი ეყრდნობოდნენ კონვენციის მე-5 მუხლის პირველ პუნქტს, რომელიც რამდენადაც შესაბამისია, შემდეგნაირად იკითხება:

„1. ყველას აქვს თავისუფლებისა და პირადი უსაფრთხოების უფლება. არავის შეიძლება აღეკვეთოს თავისუფლება, თუ არა კანონით დადგენილი პროცედურის შესაბამისად და გარდა შემდეგი შემთხვევებისა:

(c) პირის კანონიერი დაკავება ან დაპატიმრება, უფლებამოსილი სამართლებრივი ორგანოს წინაშე მის წარსადგენად, როდესაც არსებობს ამ პირის მიერ სამართალდარღვევის ჩადენის საფუძვლიანი ეჭვი, ან საფუძვლიანად არის მიჩნეული პირის მიერ სამართალდარღვევის ჩადენის თუ მისი ჩადენის შემდეგ მიმალვის ალკვეთის აუცილებლობა; ...“

A. მისაღება

1. მხარეთა არგუმენტები

75. მთავრობამ განაცხადა, რომ მომჩივნებმა სათანადოდ ვერ ამოწურეს შესაბამისი შიდასახელმწიფოებრივი სამართლებრივი დაცვის საშუალებები. კერძოდ, მიუხედავად იმისა, რომ მომჩივნებმა რამდენიმე საჩივარი წარუდგინეს ხელისუფლების სხვადასხვა ორგანოს, ისინი, როგორც ამას მთავრობა მიიჩნევს, არ იცავდნენ სპეციალურ წესს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევებთან დაკავშირებით განხორციელებული დაკავების კანონიერების გასაჩივრებისთვის. ეს პროცედურა, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის თანახმად, მოითხოვდა საჩივრის წარდგენას პროკურორთან ან საჩივრის შეტანას შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალურ ინსპექციაში (პოლიციის ქცევის ზედამხედველობის უფლებამოსილ ორგანოში) და თუ არ იქნებოდა მიღებული დამაკმაყოფილებელი შედეგი, მხოლოდ ამის შემდეგ უნდა შეეტანათ სასამართლოში საჩივარი. ამასთან დაკავშირებით მთავრობამ განაცხადა, რომ თუმცა მომჩივნებმა წამოიწყეს სასამართლო წარმოება შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიმართ, მათ არასწორად ჩამოაყალიბეს თავიანთი მოთხოვნა, როდესაც შეიტანეს სააპელაციო საჩივარი ადმინისტრაციული დაკავების შესახებ ოქმების წინააღმდეგ, აცხადებდნენ რა, რომ ისინი უნდა ჩაეთვალიათ ბათილად და არარად, მაშინ, როდესაც სააპელაციო საჩივარი უნდა შეეტანათ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის შესაბამისად წარდგენილი საჩივრის შედეგის წინააღმდეგ. ამასთან დაკავშირებით მთავრობამ აღნიშნა, რომ მომჩივნებმა კარგად იცოდნენ ეროვნულ სასამართლოში საჩივრის შეტანის დროისთვის, რომ გენერალურმა ინსპექციამ დაიწყო დისციპლინური მოკვლევა მათ საჩივრებთან დაკავშირებით. ამდენად, იმის ნაცვლად, რომ მომჩივნები დალოდებოდნენ მის შედეგს და გაესაჩივრებინათ ის, მათ არჩიეს, რომ მათი ადმინისტრაციული დაპატიმრება და დაკავება უშუალოდ სასამართლო გადასინჯვას დაქვემდებარებოდა. მოქმედებების ასეთი განვითარება განწირული იყო წარუმატებლობისთვის, როგორც არსებულ კანონსა და პროცედურებთან შეუსაბამო. მთავრობამ ასევე განაცხადა, რომ მომჩივნებმა დაარღვიეს ათდღიანი ვადა მათი საჩივრების წარსადგენად (იხ. პარაგრაფი 48 ზემოთ).

76. მომჩივნებმა განაცხადეს, რომ შეეცადნენ გამოეყენებინათ მთავრობის მიერ მითითებული სამართლებრივი დაცვის საშუალება, მაგრამ ის არაეფექტური აღმოჩნდა მათ საქმესთან დაკავშირებით. კერძოდ, მიუხედავად იმისა, რომ მათ მიიღეს პასუხი იერარქიულ საჩივარზე, საპასუხო წერილი შედგენილი იყო პოლიციის დანაყოფის მიერ, რომელიც მონაწილეობდა მათ დაკავებასა და დაპატიმრებაში. შესაბამისად, ეს ხელისუფლების ორგანო არ წარმოადგენდა ზემდგომ ორგანოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის მნიშვნელობის ფარგლებში. გარდა ამისა, ეს საპასუხო წერილი არ მიუთითებდა მისი გასაჩივრების შესაძლებლობას, რაც წარმოადგენდა საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით გათვალისწინებული შესაბამისი წესების დარღვევას. ასეთ გარემოებებში მათ არ შეეძლოთ ამ საპასუხო წერილის გასაჩივრება. რაც შეეხება შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალური ინსპექციის მიერ განხორციელებულ გამოძიებას, მომჩივნებმა განაცხადეს, რომ პოლიციელების გამოკითხვა მოხდა 11 თვის დაგვიანებით, კითხვები იყო ზოგადი და ზოგიერთი პოლიციელი საერთოდ არ გამოკითხულა. მომჩივნებმა განაცხადეს, რომ შესაბამისი სასამართლო გადაწყვეტილებებით უსამართლოდ იქნა ცნობილი მათი საჩივარი მიუღებლად იმის გამო, რომ მათ მოითხოვეს ადმინისტრაციული დაკავების შესახებ ოქმების ბათილობა და არა

სასამართლო გადასინჯვა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის შესაბამისად. ისინი ასევე ამტკიცებდნენ, რომ ეროვნული სასამართლოები უნდა დახმარებოდნენ მათ საჩივრის სწორად ჩამოყალიბებაში.

2. სასამართლოს შეფასება

77. წინამდებარე საქმის გარემოებების მხედველობაში მიღებით სასამართლო აღნიშნავს, რომ 2016 წლის 17 მაისს მომჩივნები დააკავეს იმ მოტივით, რომ ისინი არ დაემორჩილნენ პოლიციის კანონიერ ბრძანებას, როდესაც გრაფიტით ხატავდნენ უნებართვო ადგილმდებარეობაზე. ისინი წაიყვანეს პოლიციის დაწესებულებაში, შემდეგ სასამართლოს შენობაში და შემდეგ გაათავისუფლეს. ეროვნული კანონმდებლობა და პროცედურა ითვალისწინებდა ადმინისტრაციული დაკავებისა და დაპატიმრების კანონიერების გასაჩივრების გზების არსებობას. კერძოდ, მათ მიმართ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმის წარმოება იყო ერთ-ერთი ასეთი გზა (იხ. საქმე *Kakabadze and Others v. Georgia*, no. 1484/07, §54, 2012 წლის 2 ოქტომბერი). მიუხედავად იმისა, რომ მომჩივნები აპროტესტებდნენ, არსებითად, მათი დაკავების კანონიერებას პირველი ინსტანციის სასამართლოში, ამ უკანასკნელმა არ განიხილა საჩივარი და უბრალოდ გაამართლა ისინი პოლიციის კანონიერი ბრძანებებისადმი დაუმორჩილებლობის ბრალდებასთან დაკავშირებით, იმ მოტივით, რომ ფაქტები, რომლებიც საფუძვლად ედო ბრალდებას, სასამართლოში არ დადასტურებულა.

78. მათი გათავისუფლების შემდეგ მომჩივნებმა გააპროტესტეს მათი დაკავებისა და დაპატიმრების კანონიერება საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის საფუძველზე (იხ. პარაგრაფები 47 და 52-54 ზემოთ). ამასთან დაკავშირებით სასამართლო იმეორებს, რომ იმ შემთხვევაში, თუ მომჩივანი გამოთქვამს პრეტენზიას, რომ ის დააკავეს ეროვნული კანონმდებლობის დარღვევით, ხოლო პატიმრობა დასრულდა, სამართლებრივი დაცვის საშუალება, რომელსაც შეუძლია გამოიწვიოს სავარაუდო დარღვევის აღიარება და კომპენსაციის გადახდა, პრინციპში, არის სამართლებრივი დაცვის ქმედითი საშუალება, რომელიც უნდა იქნეს გამოყენებული, თუ მისი ეფექტურობა პრაქტიკაში დამაჯერებლად არის დადგენილი (იხ. საქმე *Selahattin Demirtaş v. Turkey (no. 2)* [GC], no. 14305/17, § 208, 2020 წლის 22 დეკემბერი). ამგვარად, სასამართლო განიხილავს მთავრობის არგუმენტს, რომ სამართლებრივი დაცვის განსახილველი საშუალება იყო ეფექტური და რომ მომჩივნებმა არასწორად გამოიყენეს ის, რითაც ხელისუფლების ორგანოებს წაართვეს შესაძლებლობა, განეხილათ მათი საჩივრები კონვენციის მე-5 მუხლის შესაბამისად საქმის სასამართლოში განხილვამდე.

79. სასამართლო აღნიშნავს, რომ საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლი ითვალისწინებდა ორსაფეხურიან პროცედურას. საჭირო იყო საჩივრის წარდგენა ადმინისტრაციული დაკავებისა და დაპატიმრების უკანონობასთან დაკავშირებით შინაგან საქმეთა სამინისტროს გენერალურ ინსპექციაში (პოლიციის ქმედებების ზედამხედველობის ორგანო – იხილეთ პარაგრაფი 52 ზემოთ) ან პროკურორთან და თუ ეს არ იქნებოდა შედეგის მომტანი, შეიძლებოდა საკითხის სასამართლო გადასინჯვისთვის მიმართვა (იხ. პარაგრაფები 47 და 52-54 ზემოთ). სასამართლომ ჩათვალა, რომ ქმედებების ამგვარი განვითარება თავისთავად არ იყო არაეფექტური იმისი მხედველობაში მიღებით, რომ ის ითვალისწინებდა ადმინისტრაციული ორგანოების გადაწყვეტილების სასამართლო გადასინჯვის შესაძლებლობას (იხ., მაგალითად, საქმე *Smirnova v. Russia* (dec.), no. 37267/04, §§ 39 და 48, 2014 წლის 8 ივლისი).

80. მომჩივნები და მთავრობა ვერ შეთანხმდნენ დადგენილი სამართლებრივი დაცვის საშუალების გამოყენების ვადებსა და მის ეფექტიანობასთან დაკავშირებით. თუმცა ვადების საკითხის უგულებელყოფით და მთავრობის მიერ შემოთავაზებული სამართლებრივი დაცვის საშუალებების ზოგადი ეფექტურობის ვარაუდითაც კი, სასამართლომ მიიჩნია წინამდებარე საქმის კონკრეტულ გარემოებებში, რომ არ შეიძლება მომჩივნების გაკიცხვა იმის გამო, რომ მათ ვერ შეასრულეს ეროვნულ კანონმდებლობაში დადგენილი ფორმალობები, რათა გამოეყენებინათ სამართლებრივი დაცვის ასეთი საშუალება.

81. კერძოდ, მომჩივნებმა ადმინისტრაციული დაკავებისა და დაპატიმრების კანონიერებასთან დაკავშირებით საჩივრები შეიტანეს შინაგან საქმეთა სამინისტროსა და მის გენერალურ ინსპექციაში (იხილეთ პარაგრაფები 20-21 ზემოთ). თუმცა გენერალური ინსპექციის მიერ ოფიციალური გადაწყვეტილების გამოტანის ნაცვლად (სამინისტროში მომუშავე პირების დისციპლინურ ზედამხედველობაზე პასუხისმგებელი ორგანო – იხილეთ პარაგრაფი 52 ზემოთ), მომჩივნების საჩივარი განიხილა პოლიციის დაწესებულებამ, რომელიც მონაწილეობდა სადავო ინციდენტში. გარდა ამისა,

იმის ნაცვლად, რომ მიეღო გადაწყვეტილება, რომელიც გასაჩივრებას ექვემდებარებოდა, პოლიციამ მომჩივნებს მხოლოდ მოკლე წერილი გაუგზავნა, რომელშიც ნათქვამია, რომ შესაბამისი პოლიციელები მომჩივნების დაკავებისას მოქმედებდნენ კანონის სრული დაცვით, და რომ პირველი ინსტანციის სასამართლომ უკვე გამოიტანა თავისი გადაწყვეტილებები მომხდართან დაკავშირებით (იხილეთ პარაგრაფი 22 ზემოთ).

82. ამასთან დაკავშირებით, და მიუხედავად იმისა, რომ მომჩივნების მიერ დაწყებული შემდგომი სასამართლო პროცესი, მათი ადმინისტრაციული დაკავებისა და დაპატიმრების უკანონობისა და თვითნებობის მოტივით, აშკარად მიუთითებდა იმ უჩვეულო ხასიათზე, რომელიც მიიღო მათმა საჩივარმა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის შესაბამისად (იხილეთ პარაგრაფები 24 და 81 ზემოთ), თბილისის სააპელაციო სასამართლომ საქმის არსებითად განხილვაზე უარი განაცხადა. მან განაცხადა, რომ ის არ იყო უფლებამოსილი, დაეწყო პოლიციის ქმედებების უშუალო განხილვა იმის გამო, რომ მომჩივნები, სასამართლოს აზრით, შესაბამისად არ ჩაერთნენ პროცედურებში ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის მიხედვით. მან ასევე აღნიშნა, რომ იმის ნაცვლად, რომ გაესაჩივრებინათ პოლიციის ფაქტობრივი მოქმედებების კანონიერება ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის მიხედვით, მომჩივნებმა არასწორად მოითხოვეს მათი ადმინისტრაციული დაკავების შესახებ ოქმების ბათილად და არარად ცნობა ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მიხედვით (იხილეთ პარაგრაფი 26 ზემოთ).

83. ამასთან დაკავშირებით სასამართლო იმეორებს, რომ ეროვნულ სასამართლოებს ევალებათ, განმარტონ და გამოიყენონ შესაბამისი შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობა და პროცედურები მათ წინაშე წარდგენილ საჩივრებთან დაკავშირებით (იხილეთ საქმე *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi v. Ireland* [GC], no. 45036/98, § 143, ECHR 2005-VI). თუმცა, როდესაც საქმე ეხება დაცვის შიდასამართლებრივი საშუალებების ამოწურვის წესს, ის უნდა იქნეს გამოყენებული გარკვეული მოქნილობით და გადაჭარბებული ფორმალურობის გარეშე, ადამიანის უფლებების დაცვის კონტექსტის გათვალისწინებით (იხილეთ საქმე *Zalyan and Others v. Armenia*, nos. 36894/04 და 3521/07, §234, 2016 წლის 17 მარტი). ეს წესი არ არის არც აბსოლუტური და არც ავტომატურად გამოყენებადი; განხილვისას დაცული იქნა თუ არა ის, აუცილებელია, გავითვალისწინოთ თითოეული ცალკეული შემთხვევის კონკრეტული გარემოებები (იხილეთ საქმე *Akdivar and Others v. Turkey*, 1996 წლის 16 სექტემბერი, §69, გადაწყვეტილებებისა და განჩინებების ანგარიშები 1996-IV; იხილეთ ასევე, *შესაბამისი ცვლილებების გათვალისწინებით*, საქმე *Ateş Mimarlık Mühendislik A.Ş. v. Turkey*, no. 33275/05, §39, 2012 წლის 25 სექტემბერი).

84. ამ კონტექსტის ფარგლებში, და როგორც მომჩივნების საჩივრის არსი, მათი ადმინისტრაციული დაკავებისა და დაპატიმრების უკანონობასთან დაკავშირებით, სასამართლო არ მიიჩნევს დაუსაბუთებლად მათ მოთხოვნას, რომ ადმინისტრაციული დაკავების შესახებ ოქმები – ერთადერთი დოკუმენტი, რომელიც ეხება მათი ადმინისტრაციული დაკავების საფუძვლებს – ბათილად და არარად გამოცხადდეს სავარაუდო უკანონობის ან/და თვითნებობის გამო. ამასთან დაკავშირებით ის ასევე ითვალისწინებს უზენაესი სასამართლოს ზოგად პოზიციას, რომ სწორედ აღნიშნული ოქმები უნდა გასაჩივრებულიყო ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის შესაბამისად (იხილეთ პარაგრაფი 54 ზემოთ). აქედან გამომდინარე, ეროვნული სასამართლოების მიდგომა ამ საკითხთან დაკავშირებით ზედმეტად ფორმალური იყო.

85. რაც მთავარია, ეროვნულ სასამართლოებს არ დაუდგენიათ, რომ მომჩივნებმა დაუშვეს რაიმე შეცდომა ან არ იმოქმედეს იერარქიული საჩივრის შეტანისას ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის შესაბამისად (იხილეთ პარაგრაფები 20-21 და 26 ზემოთ). ასევე, მიუხედავად იმისა, რომ მომჩივნების საჩივარი ეხებოდა აღნიშნული საჩივრის შედეგს და უარყოფითი შინაარსის მოკლე წერილს (და არა გადაწყვეტილებას, რომელიც გასაჩივრებას ექვემდებარებოდა), რომელიც მიღებული იყო იმავე პოლიციის განყოფილებიდან, რომელიც მონაწილეობდა მოვლენებში (იხილეთ პარაგრაფი 81 ზემოთ), ეროვნულმა სასამართლოებმა არ განიხილეს გადამწყვეტი საკითხი იმის თაობაზე, არსებითად ართმევდა თუ არა მომჩივნებს ხელისუფლების ორგანოების მხრიდან ასეთი საქციელი უფლებას, სასამართლოს მიერ გადასინჯული ყოფილიყო მათი დაკავებისა და დაპატიმრების კანონიერება. შესაბამისად, მომჩივნებმა, შეიძლება ჩაითვალოს, რომ ისარგებლეს სამართლებრივი დაცვის საშუალებით ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის შესაბამისად, რომელიც არაეფექტური აღმოჩნდა მათ საქმესთან დაკავშირებულ კონკრეტულ გარემოებებში.

86. რაც შეეხება ეროვნულ დონეზე მომჩივნების მოთხოვნას კომპენსაციის გადახდის თაობაზე (იხ. 27-ე

პუნქტი ზემოთ), სასამართლო აღნიშნავს, რომ ეს მოთხოვნა, როგორც აღნიშნა თბილისის საქალაქო სასამართლომ (იქვე), დაკავშირებული იყო ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 251-ე მუხლის შესაბამისად დაწყებულ საქმისწარმოებასთან. ამ უკანასკნელი საქმისწარმოების ეფექტურობასთან დაკავშირებული სასამართლოს დასკვნების გათვალისწინებით (იხ. წინა პარაგრაფი), მომჩივნებს არ მოეთხოვებოდათ, რომ აღედრათ საქმისწარმოება კომპენსაციასთან დაკავშირებით.

87. ზემოაღნიშნული მოსაზრებების გათვალისწინებით სასამართლომ დაასკვნა, რომ მთავრობის მიერ მოხსენიებული სამართლებრივი დაცვის საშუალება არაეფექტური აღმოჩნდა წარმოდგენილ მომჩივნებთან დაკავშირებულ გარემოებებში. აქედან გამომდინარე, ის უარყოფს მთავრობის პრეტენზიას.

88. სასამართლო იმასაც აღნიშნავს, რომ საჩივარი არც აშკარად დაუსაბუთებელია და არც მიუღებელი კონვენციის 35ე მუხლში ჩამოთვლილი რომელიმე სხვა საფუძვლით. აქედან გამომდინარე, ის მისაღებად უნდა გამოცხადდეს.

B. არსებითი მხარე

1. მხარეთა არგუმენტები

89. მთავრობამ განაცხადა, რომ ის ფაქტი, რომ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა საქმისწარმოება პოლიციის კანონიერი ბრძანებებისთვის წინააღმდეგობის გაწევის ბრალდებით შეწყდა მტკიცებულებების ნაკლებობის საფუძველზე, არ ადასტურებს, რომ არ არსებობდა პოლიციის მიერ განხორციელებული დაკავების დროს „გონივრული ეჭვი“. ამასთან დაკავშირებით მომჩივნებმა პირდაპირ აღიარეს, რომ მათ სცადეს გაქცევა შემთხვევის ადგილიდან და არ ითანამშრომლეს პოლიციასთან. მთავრობამ განაცხადა, რომ მე-5 მუხლი არ შეიძლება განიმარტოს ისე, რომ პოლიციისთვის შეუძლებელი გახადოს წესრიგის დაცვისა და საზოგადოების დაცვის მათი მოვალეობების შესრულება, იმის გათვალისწინებით, რომ ეს მოვალეობები უნდა შეესაბამებოდეს მე-5 მუხლის ძირითად პრინციპს, რომელიც მდგომარეობს იმაში, რომ ფიზიკური პირი დაცული უნდა იყოს თვითნებობისგან. მათ განაცხადეს, რომ მომჩივნების დაკავება სრულ შესაბამისობაში იყო შიდასახელმწიფოებრივ კანონმდებლობასთან, რომელიც აკმაყოფილებდა კანონიერების მოთხოვნას კონვენციის მე-5 მუხლის შესაბამისად. კერძოდ, მთავრობის თანახმად, მომჩივნების ადმინისტრაციული დაკავება ექცეოდა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 244-ე მუხლისა და კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ელი (c) პუნქტის მოქმედების სფეროს ფარგლებში და ემსახურებოდა შემდეგ მიზნებს: (i) ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ჩადენის პრევენცია (შენობაზე უნებართვო წარწერის გაკეთება და პოლიციის კანონიერი ბრძანებების დაუმორჩილებლობა); (ii) ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა და ადმინისტრაციული დაკავების შესახებ ოქმების შედგენის უფლების მიცემა (რომელთა მომზადება შემთხვევის ადგილზე შეუძლებელი იყო); და (iii) უზრუნველყოფა იმისა, რომ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმე სასამართლოს მიერ სათანადოდ იქნეს განხილული.

90. მომჩივნებმა განაცხადეს, რომ არ არსებობდა მათი დაკავებისა და დაპატიმრების კანონიერი საფუძველი. კერძოდ, დაკავების დაწყების წინ პოლიციას არ ეკეთა პოლიციის სამკერდე წოდებრივი განმასხვავებელი ნიშნები და არც რაიმე გაფრთხილება ან ბრძანება გაუცია მათ მიმართ. ამიტომ მომჩივნები ფიქრობდნენ, რომ სამოქალაქო ტანსაცმელში გამოწყობილი მამაკაცები ულტრაკონსერვატიული ჯგუფების წარმომადგენლები იყვნენ და ამან აიძულა ისინი, გაქცეულიყვნენ. მხოლოდ მოგვიანებით, ამ პირების ფიზიკური კონტროლის ქვეშ მოქცევის დროს, მომჩივნებმა გააცნობიერეს, რომ ადამიანები, რომლებიც მათ დაედევნენ, პოლიციელები იყვნენ. იმის გათვალისწინებით, რომ მათი მხრიდან არ მომხდარა პოლიციის კანონიერი ბრძანებების დაუმორჩილებლობა (რაც ასევე დადასტურდა ეროვნული სასამართლოების მიერ, რომლებმაც გაამართლა ყველა მომჩივანი ამ ბრალდებასთან დაკავშირებით), მომჩივნების თქმით, არ არსებობდა მათი დაკავებისა და დაპატიმრების საფუძველი, რადგან ბრალდება, რომელიც ეხებოდა შენობის კედლების დამახინჯებას, არ ითვალისწინებდა პატიმრობის სანქციას და არ იძლეოდა ადმინისტრაციული დაკავების უფლებას ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 150-ე მუხლის შესაბამისად. მომჩივნებმა დამატებით განაცხადეს, რომ მთავრობამ ვერ შეძლო მათი დაკავების აუცილებლობისა და თანაზომიერების საკითხების გარკვევა.

91. მესამე მხარემ, „ორდო იურის“ იურიდიული კულტურის ინსტიტუტმა, შეიმუშავა, მათ შორის, ზოგადი პრინციპები კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ელ (c) პუნქტთან დაკავშირებით და განაცხადა, რომ ფიზიკური პირის შემდგომი გათავისუფლება არ აქარწყლებს თავდაპირველი დაკავების მიმართ

გონივრული ექვსის არსებობას და აქედან გამომდინარე, ხდება უკანონო, აღნიშნული დებულების მნიშვნელობის ფარგლებში.

2. სასამართლოს შეფასება

(a) ზოგადი პრინციპები

92. თავისუფლების აღკვეთა, გარდა იმისა, რომ უნდა ექვემდებარებოდეს მე-5 მუხლის 1-ელი პუნქტის (a)-(f) ქვეპუნქტებში მითითებულ ერთ-ერთ გამონაკლისს, უნდა იყოს „კანონიერი“. როდესაც საქმე ეხება დაკავების „კანონიერებას“, მათ შორის, საკითხს, დაცული იყო თუ არა „კანონით დადგენილი წესი“, კონვენცია ძირითადად მიმართავს ეროვნულ კანონმდებლობას და ადგენს ამ კანონმდებლობის არსებითი და პროცედურული წესების დაცვის ვალდებულებას (იხ. საქმე *Denis and Irvine v. Belgium* [GC], nos. 62819/17 და 63921/17, § 125, 2021 წლის 1 ივნისი).

93. იმის დადგენით, რომ ნებისმიერი თავისუფლების აღკვეთა უნდა განხორციელდეს „კანონით დადგენილი წესის შესაბამისად“, მე-5 მუხლის 1-ელი პუნქტი პირველ რიგში მოითხოვს, რომ ნებისმიერ დაკავებას ან დაპატიმრებას უნდა ჰქონდეს სამართლებრივი საფუძველი ეროვნულ კანონმდებლობაში. თუმცა ეს სიტყვები არა მხოლოდ უბრალოდ ეხება ეროვნულ კანონმდებლობას, არამედ ისინი ასევე ეხება კანონმდებლობის ხარისხს და მოითხოვს, რომ ის იყოს თავსებადი კანონის უზენაესობასთან – კონცეფცია, რომელიც მოცემულია კონვენციის ყველა მუხლში. ამ უკანასკნელ საკითხთან დაკავშირებით, სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ როდესაც საქმე ეხება თავისუფლების აღკვეთას, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სამართლებრივი განსაზღვრულობის ზოგადი პრინციპის დაცვა. ამიტომ მნიშვნელოვანია, რომ შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობით თავისუფლების აღკვეთის პირობები მკაფიოდ იყოს განსაზღვრული და თავად კანონი განჭკრეტადი იყოს მისი გამოყენებისას, რათა ის აკმაყოფილებდეს კონვენციით დადგენილ „კანონიერების“ სტანდარტს, რომელიც მოითხოვს, რომ ყველა კანონი იყოს საკმარისად ზუსტი, რათა პირს მიეცეს საშუალება – საჭიროების შემთხვევაში, შესაბამისი რჩევით – რომ მოცემულ გარემოებებში გონივრულობის ფარგლებში განჭკრიტოს ის შედეგები, რომლებიც შეიძლება მოჰყვეს კონკრეტულ მოქმედებას (იხ. საქმე *Khlaifia and Others v. Italy* [GC], no. 16483/12, §§ 9192, 2016 წლის 15 დეკემბერი; საქმე *Del Río Prada v. Spain* [GC], no. 42750/09, § 125, ECHR 2013; და საქმე *Denis and Irvine*, ციტირებული ზემოთ, § 128).

94. გარდა იმისა, რომ თავსებადი უნდა იყოს შიდასახელმწიფოებრივ კანონმდებლობასთან, მე-5 მუხლის 1-ელი პუნქტი მოითხოვს, რომ ნებისმიერი თავისუფლების აღკვეთა შეესაბამებოდეს პიროვნების თვითნებობისგან დაცვის მიზანს (იხ., სხვა უკანასკნელ წყაროებს შორის, საქმე *Rooman v. Belgium* [GC], no. 18052/11, § 190, 2019 წლის 31 იანვარი და საქმე *Denis and Irvine*, ციტირებული ზემოთ, § 129).

95. არცერთი თვითნებური პატიმრობა არ შეიძლება, შეესაბამებოდეს მე-5 მუხლის 1-ელ პუნქტს, ხოლო ამ კონტექსტში „თვითნებობის“ ცნება სცილდება შიდასახელმწიფოებრივ კანონმდებლობასთან შეუსაბამობის ფარგლებს. შედეგად, თავისუფლების აღკვეთა, რომელიც კანონიერია შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობით, შეიძლება კვლავ იყოს თვითნებური და, შესაბამისად, ეწინააღმდეგებოდეს კონვენციას (იხ. საქმე *Mooren v. Germany* [GC], no. 11364/03, § 77, 2009 წლის 9 ივლისი და საქმე *Saadi v. the United Kingdom* [GC], no. 13229/03, § 67, ECHR 2008).

96. მიუხედავად იმისა, რომ სასამართლოს მანამდე არ ჩამოუყალიბებია გლობალური განსაზღვრება იმისა, თუ რა სახის ქცევა შეიძლება იყოს ხელისუფლების მხრიდან „თვითნებობა“ მე-5 მუხლის 1-ელი პუნქტის მიზნებისთვის, ძირითადი პრინციპები შემუშავებული იქნა თითოეულ ცალკეულ საქმეში. გარდა ამისა, სასამართლო პრაქტიკიდან ირკვევა, რომ თვითნებობის ცნება მე-5 მუხლის კონტექსტში გარკვეულწილად განსხვავდება დაპატიმრების ტიპის მიხედვით (იხ. საქმე *S., V. and A. v. Denmark* [GC], nos. 35553/12 და 2 სხვა, § 75, 2018 წლის 22 ოქტომბერი).

97. პრეცედენტულ სამართალში დამკვიდრებული ერთ-ერთი ზოგადი პრინციპი არის ის, რომ დაპატიმრება იქნება „თვითნებური“, თუ, მიუხედავად ეროვნული კანონმდებლობის მოთხოვნებთან შესაბამისობისა, ხელისუფლების ორგანოების მხრიდან ადგილი ჰქონდა არაკეთილსინდისიერების ან მოტყუების ელემენტს, ან თუ ხელისუფლების ორგანოებმა უგულებელყვეს შესაბამისი კანონმდებლობის სწორად გამოყენება (იქვე, §76, დამატებითი მითითებებით).

98. თვითნებობის გამორიცხვის მიზნით აუცილებელია, რომ მე-5 მუხლის 1-ელი პუნქტის შესაბამისი

ქვეპუნქტით ნებადართული შეზღუდვების მიზანი შეესაბამებოდა როგორც თავისუფლების აღკვეთასთან დაკავშირებული ღონისძიებების შესახებ ბრძანებას, ასევე მათ აღსრულებას. გარდა ამისა, გარკვეული კავშირი უნდა არსებობდეს თავისუფლების აღკვეთის საფუძველსა და დაპატიმრების ადგილსა და პირობებს შორის (იხ. *Rooman-ის საქმე*, ციტირებული ზემოთ, §190 და *Saadi-ის საქმე*, ციტირებული ზემოთ, §69).

99. მე-5 მუხლის პირველი პუნქტის (c) ქვეპუნქტის პირველი ნაწილის კონტექსტში (სამართალდარღვევის ჩადენის საფუძვლიანი ეჭვი) სასამართლომ დაადგინა, რომ „თავისუფლების აღკვეთა თვითნებობისგან თავისუფლად რომ ჩაითვალოს, საკმარისი არ არის, რომ ზომა გამოიყენებოდეს ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად; ის ასევე აუცილებელი უნდა იყოს მოცემულ გარემოებებში“. ანალოგიურად, (b), (d) და (e) ქვეპუნქტების კონტექსტში სასამართლომ დაადასტურა, რომ თვითნებობის ცნება ასევე მოიცავს შეფასებას იმისა, იყო თუ არა პატიმრობა აუცილებელი მითითებული მიზნის მისაღწევად. პირის დაპატიმრება იმდენად სერიოზული ზომაა, რომ ის გამართლებულია მხოლოდ როგორც უკიდურესი ზომა, როდესაც განიხილული იქნა სხვა, ნაკლებად მკაცრი ზომები და მიჩნეული იქნა არასაკმარისად პირის ან საზოგადოებრივი ინტერესების დასაცავად, რომლებიც შეიძლება მოითხოვდეს შესაბამისი პირის დაპატიმრებას (იხ. საქმე *S., V. and A. v. Denmark*, ციტირებული ზემოთ, §77; *Saadi-ის საქმე*, ციტირებული ზემოთ, § 70; და საქმე *Denis and Irvine*, ციტირებული ზემოთ, §130).

(b) ამ პრინციპების გამოყენება წინამდებარე საქმეში

100. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მომჩივნების მიმართ შედგენილი დაკავების ოფიციალური ოქმების მიხედვით, მათი ადმინისტრაციული დაკავება და დაპატიმრება განხორციელდა პოლიციის კანონიერი ბრძანების დაუმორჩილებლობის დანაშაულთან და შენობაზე უნებართვო წარწერის გაკეთებასთან დაკავშირებით. თუმცა, მომჩივნებს მიკუთვნებული ორი დანაშაულიდან, მხოლოდ პოლიციის კანონიერი ბრძანებისადმი დაუმორჩილებლობის დანაშაული – და არა შენობაზე უნებართვო წარწერების გაკეთების დანაშაული – როგორც ჩანს, იძლეოდა თორმეტ საათამდე ვადით მომჩივნების ადმინისტრაციული დაკავების ნებართვას (შეადარეთ პარაგრაფები 44-45 და 55 ზემოთ; იხილეთ ასევე საქმე *Makhmudov v. Russia*, no. 35082/04, §§ 81-85, 2007 წლის 26 ივლისი).

101. ამასთან დაკავშირებით, მომჩივნები მუდმივად უარყოფდნენ, რომ ისინი არ დაემორჩილნენ პოლიციის რომელიმე ბრძანებას ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 173-ე მუხლის მნიშვნელობის ფარგლებში, მათ შორის, განმარტავდნენ, რომ ისინი გაიქცნენ პოლიციელებისაგან იმის გაცნობიერების გარეშე, რომ ამ პოლიციელებს ჰქონდათ თანამდებობრივი სტატუსი, რადგან ისინი არ ატარებდნენ პოლიციის ფორმის ტანსაცმელს ან პოლიციის სამკერდე წოდებრივ განმასხვავებელ ნიშნებს. მომჩივნებმა წარუდგინეს კიდევ ეროვნულ ორგანოებს ფოტო, რომელიც სავარაუდოდ ადასტურებდა ამ ბრალდებას. თუმცა, ეს არგუმენტი ეროვნულ დონეზე პასუხისმგებელი დარჩა (იხილეთ პარაგრაფები 77-87 ზემოთ). მოპასუხე მთავრობის მიერ სასამართლოს მიმართ წარდგინებები არ შეიცავდა ფაქტებს ან ინფორმაციას პოლიციის კანონიერი ბრძანების დაუმორჩილებლობის დანაშაულთან დაკავშირებით, გარდა პოლიციელების ანგარიშისა, რომლის არადადამაჯერებლობა უკვე დადასტურდა ეროვნული სასამართლოების წინაშე განხილვისას. ასეთ გარემოებებში სასამართლომ მიიჩნევს, რომ მომჩივნების არგუმენტი პოლიციასთან დაკავშირებით, რომ მათ არ გაუციათ რაიმე კანონიერი ბრძანება, და რომ ისინი არ ატარებდნენ პოლიციის სამკერდე წოდებრივ განმასხვავებელ ნიშნებს, რამაც გამოიწვია მათი გაქცევა – ქცევა, რომელსაც დაეფუძნა დანაშაული ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 173-ე მუხლის შესაბამისად – სულ მცირე, მოითხოვდა ეროვნული სასამართლოების ცალსახა პასუხს მომჩივნების წინააღმდეგ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმის წარმოების ან დამოუკიდებელი საჩივრის პროცედურის ფარგლებში. ეს საშუალებას მისცემდა ეროვნულ ორგანოებს და სასამართლოს, შეეფასებინათ, არსებობდა თუ არა რაიმე „გონივრული ეჭვი“ – მე-5 მუხლის 1-ელი (c) პუნქტის მნიშვნელობის ფარგლებში – მომჩივნების დაკავების დროს.

102. ნებისმიერ შემთხვევაში და იმის დაშვებითაც კი, რომ პოლიციელებმა დააკავეს მომჩივნები „გონივრული ეჭვის“ საფუძველზე, რომ მათ ჩაიდინეს დანაშაული ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 173-ე მუხლის შესაბამისად, სასამართლო იმეორებს, რომ თავისუფლების აღკვეთის კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ელი პუნქტის შესაბამისად არათვითნებურად მისაჩვენად საკმარისი არ არის, რომ ეს ღონისძიება იყოს მიღებული და განხორციელებული ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად; ის ასევე აუცილებელი უნდა იყოს მოცემულ გარემოებებში (იხ. საქმე *Nemtsov v. Russia*, no. 1774/11, § 101, 2014 წლის 31 ივლისი; საქმე *Butkevich v. Russia*, no. 5865/07, § 64, 2018

წლის 13 თებერვალი; და საქმე *Teslenko and Others v. Russia*, nos. 49588/12 და 3 სხვა, § 83, 2022 წლის 5 აპრილი). თუმცა, ეროვნულ დონეზე არავითარი შეფასება არ განხორციელებულა იმისა, იყო თუ არა აუცილებელი მომჩივანთა დაკავება თითქმის თორმეტი საათის განმავლობაში.

103. აღნიშნულთან დაკავშირებით სასამართლომ მხედველობაში მიიღო მთავრობის წარდგინება, რომ მომჩივნების ადმინისტრაციული დაკავება აუცილებელი იყო ადმინისტრაციული სამართალდარღვევისა და ადმინისტრაციული დაკავების შესახებ ოქმების შესადგენად და იმის უზრუნველსაყოფად, რომ საქმე სათანადოდ განხილულიყო სასამართლოს მიერ (იხ. პარაგრაფი 89 ზემოთ). თუმცა, შესაბამისი ოქმები არ აკონკრეტებდა, თუ სად იქნა შედგენილი აღნიშნული ოქმები და, ნებისმიერ შემთხვევაში, ოფიციალურად, პოლიციამ გამოიყენა მხოლოდ კანონიერი ბრძანებისადმი დაუმორჩილებლობის ბრალდება მომჩივნების თავდაპირველი დაკავებისა და შემდგომი დაპატიმრების გასამართლებლად, რომელიც გაგრძელდა დაახლოებით თორმეტი საათის განმავლობაში. შესაბამისად, სასამართლო ვერ მიიღებს მთავრობის არგუმენტებში მოყვანილ საფუძვლებს, რომლებიც არ არის შესაბამისი დოკუმენტებში, რადგან ეროვნული ორგანოების ვალდებულება იყო დაედგინათ, რომ თავისუფლების აღკვეთა „გონივრულად იქნა მიჩნეული აუცილებლად“ საქმის მოცემულ გარემოებებში ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 244-ე მუხლის 1-ელი ნაწილით გათვალისწინებული ერთ-ერთი მიზნის მისაღწევად (იხ. პარაგრაფი 44 ზემოთ).

104. ამის საპირისპიროდ, მომჩივნების მიმართ გამოყენებული ადმინისტრაციული პატიმრობა, როგორც ჩანს, იყო ავტომატური ღონისძიება, მისი აუცილებლობის ყოველგვარი შეფასების გარეშე. ამასთან დაკავშირებით სასამართლო აღნიშნავს, რომ არ ჩანს, რომ შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობა ხელისუფლების ორგანოებს ავალდებულებს, განასხვავონ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 244-ე მუხლის 1-ელ პუნქტში ჩამოთვლილ საფუძვლებს შორის ან დაასაბუთონ თავიანთი გადაწყვეტილება ადმინისტრაციული პატიმრობის აუცილებლობის შესახებ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმის განხილვამდე. იმავდროულად, სასამართლო იმეორებს, რომ პატიმრობა მე-5 მუხლის 1-ელი (c) პუნქტის შესაბამისად უნდა მოიცავდეს თანაზომიერების მოთხოვნას, რაც გულისხმობს დასაბუთებულ გადაწყვეტილებას, რომელიც აბალანსებს შესაბამის არგუმენტებს გათავისუფლებისთვის და მის წინააღმდეგ (იხ. *Butkevich-ის საქმე*, ციტირებული ზემოთ, § 64). ასევე, ხელისუფლების ორგანოებს უნდა გაეთვალისწინებინათ, რომ აღნიშნული ზომა გამოყენებული იყო ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის კონტექსტში და, შესაძლოა, ფუნდამენტური უფლების ან თავისუფლების განხორციელების კონტექსტში, როგორიცაა გამოხატვის თავისუფლება ან მშვიდობიანი შეკრების თავისუფლება (იმავე წყაროში).

105. ამ გარემოებებში სასამართლო ადგენს, რომ მომჩივნების ადმინისტრაციული დაკავება არ იყო თავისუფალი თვითნებობისგან.

აქედან გამომდინარე, დაირღვა კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ელი (c) პუნქტი შვიდ მომჩივანთან დაკავშირებით.

III. კონვენციის მე-11 მუხლის სავარაუდო დარღვევა მე-14 მუხლთან ერთობლიობაში

106. პირველმა ექვსმა მომჩივანმა განაცხადა, რომ მათ ვერ შეძლეს თავიანთი უფლების განხორციელება ჰომოფობიის, ტრანსფობიისა და ბიფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო დღეს შეკრების გამართვასთან დაკავშირებით, რაც გამოწვეული იყო იმით, რომ ხელისუფლების ორგანოებმა ლგბტ აქტივისტების ინიციატივების ჯგუფს მკაფიოდ და შინაარსობრივად არ მიაწოდეს 2016 წლის 17 მაისს დაგეგმილი ღონისძიების დროს აქტივისტების უსაფრთხოების უზრუნველყოფის სტრატეგია და საჯარო ღონისძიების ადგილმდებარეობისა და დროის მიმართ დაწესებული არაპირდაპირი შეზღუდვები. პირველი ექვსი მომჩივანი ასევე ჩიოდა კონვენციის მე-14 მუხლის საფუძველზე, მე-11 მუხლთან ერთობლიობაში, რომ ლგბტ აქტივისტები იყვნენ ადამიანების ერთადერთი ჯგუფი, რომელმაც ვერ შეძლო 2016 წლის 17 მაისს შეკრების ჩატარება, მათგან განსხვავებით, ვინც ზეიმობდა ე.წ. ოჯახის სიწმინდის დღეს დებულებები, რომლებსაც დაეყრდნენ მომჩივნები შემდეგნაირად იკითხება:

მუხლი 11

„1. ყველას აქვს მშვიდობიანი შეკრებისა და სხვებთან გაერთიანების თავისუფლება, მათ შორის, პროფესიული კავშირების შექმნისა და მათში გაერთიანების უფლება საკუთარი ინტერესების დასაცავად.

2. დაუშვებელია ამ უფლების განხორციელების შეზღუდვა, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ეს გათვალისწინებულია კანონით და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უშიშროების ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ინტერესებისათვის, უწყსრიგობის ან დანაშაულის აღსაკვეთად, ჯანმრთელობისა თუ მორალის ან სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად. ეს მუხლი ვერ დააბრკოლებს სახელმწიფოს, ამ უფლების განხორციელებაზე დააწესოს კანონიერი შეზღუდვები შეიარაღებული ძალების, პოლიციის ან სახელმწიფო ადმინისტრაციის წარმომადგენლის მიმართ.“

მუხლი 14

„ამ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებებითა და თავისუფლებებით სარგებლობა უზრუნველყოფილია ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე, სქესის, რასის, კანის ფერის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა შეხედულებების, ეროვნული თუ სოციალური წარმოშობის, ეროვნული უმცირესობისადმი კუთვნილების, ქონებრივი მდგომარეობის, დაბადებისა თუ სხვა ნიშნის განურჩევლად.“

მისაღებობა

1. მხარეთა არგუმენტები

(a) მთავრობა

107. მთავრობამ განაცხადა, რომ პირველ ექვს მომჩივანს არ ჰქონდა დაზარალებულის სტატუსი, და რომ მათი საჩივარი ფაქტობრივად იყო *actio popularis*. მთავრობის თანახმად, მომჩივნებმა ვერ აჩვენეს, რომ ისინი (i) იყვნენ ლგბტ აქტივისტების საინიციატივო ჯგუფის წევრები; (ii) პირადად იყვნენ ჩართული ჰომოფობიის, ტრანსფობიისა და ბიფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო დღის (IDAHOT) ღონისძიების დაგეგმვაში ან ხელისუფლების ორგანოებთან კომუნიკაციაში; ან (iii) ჰქონდათ მკაფიო განზრახვა, მონაწილეობა მიეღოთ დაგეგმილ შეკრებაში. ასეთ გარემოებებში მათი საჩივარი უფრო ეხებოდა ლგბტ აქტივისტების საინიციატივო ჯგუფის გადაწყვეტილებას, არ გაემართათ დაგეგმილი ღონისძიება 2016 წლის 17 მაისს, ვიდრე მათ საკუთარ გადაწყვეტილებას. ნებისმიერ შემთხვევაში, მთავრობის მტკიცებით, მომჩივნების საჩივარი ამ გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით ჰიპოთეზურ სცენართან იყო დაკავშირებული, რადგან შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობა არ მოითხოვდა ავტორიზაციის მიღებას ღონისძიების ჩატარებამდე, ხოლო ლგბტ აქტივისტებს არ ჰქონდათ აკრძალული შეკრების ჩატარება. გარდა ამისა, მომჩივნების საკუთარი გადაწყვეტილება იყო, რომ არ გაემართათ შეკრება და ნაცვლად ამისა საქართველოს მართლმადიდებლური ეკლესიის საპატრიარქოს შენობაზე დაეხატათ გრაფიტი.

108. კონვენციის მე-17 მუხლზე დაყრდნობით მთავრობამ ასევე განაცხადა, რომ პირველი ექვსი მომჩივნის საჩივარი კონვენციის დებულებებთან შეუთავსებლად უნდა გამოცხადებულიყო, *ratione materiae*, საქართველოს საპატრიარქოს შენობის კედლებზე გრაფიტის დახატვის გამო, 2016 წლის 17 მაისს, გამთენიისას. კერძოდ, მთავრობამ აღნიშნა, რომ მომჩივნები მიიჩნევდნენ, რომ „მე-11 და მე-14 მუხლებიდან გამომდინარეობდა მათი „უფლება“, ჩართულნი ყოფილიყვნენ უკანონო ქმედებებში [კერძოდ], როგორიცაა ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ჩადენა და საპატრიარქოს კედლებზე გრაფიტის [დახატვა]. ... რომელიც პირდაპირ [წინააღმდეგობაში] [იყო] კონვენციის მე-9 მუხლით დაცულ [ღირებულებასთან]“. მთავრობამ ასევე აღნიშნა, რომ „მოცემულ შემთხვევაში უფლებათა ბოროტად გამოყენება [შეიძლება] დადგინდეს მომჩივნების ქმედებების შინაარსის, ტონისა და არსის საფუძველზე“.

109. ალტერნატივის სახით მთავრობამ განაცხადა, რომ მომჩივნებმა ვერ გამოიყენეს სამართლებრივი დაცვის ქმედითი საშუალებები, რათა მოეთხოვათ კომპენსაციის გადახდა მანიფესტაციის გამართვის სავარაუდო შეუძლებლობისა და სავარაუდო დისკრიმინაციის გამო.

(b) პირველი ექვსი მომჩივანი

110. რაც შეეხება მათი დაზარალებულის სტატუსს, მომჩივნებმა განაცხადეს, რომ ლგბტ აქტივისტების საინიციატივო ჯგუფი ადვოკატირებას უწევდა ყველა აქტივისტს, მათ შორის, პირველ ექვს მომჩივანს. შესაბამისად, მათ არ მოეთხოვებოდათ ხელისუფლების ორგანოებთან ურთიერთობისთვის დამოუკიდებელი არხების მოძიება. მომჩივნებმა დამატებით განაცხადეს, რომ ისინი აქტიურად იყვნენ სხვადასხვა სახით ჩართული 2016 წლის 17 მაისის შეკრების ორგანიზებაში, ხოლო ხელისუფლების ორგანოების მხრიდან შესაბამისი პასუხის არარსებობის პირობებში მათ ვერ შეძლეს ჰომოფობიის,

ტრანსფობიისა და ბიფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო დღის (IDAHOT) საჯარო ღონისძიების ჩატარება ან მასში მონაწილეობის მიღება. ეს უკანასკნელი საკითხი, მომჩივანთა თანახმად, იყო კონვენციის მე-11 მუხლის შესაბამისად შეტანილი მათი საჩივრის არსებითი საფუძველი, ხელისუფლების ორგანოების დადებითი ვალდებულებების კონტექსტის ფარგლებში, მოცემული დებულების შესაბამისად.

111. რაც შეეხება გრაფიტის წარწერებს, მომჩივნებმა განაცხადეს, რომ კონვენციის მე-17 მუხლის შესაბამისად, მაღალი ზღვარი არ იქნა დაცული, და რომ ფრაზა „Fuck homophobia and transphobia“ გამოხატავდა მათ პროტესტს საზოგადოებაში ჰომოფობიური დამოკიდებულების წინააღმდეგ.

112. რაც შეეხება დაცვის შიდასამართლებრივი საშუალებების ამოწურვას, მომჩივნებმა განაცხადეს, რომ ხელისუფლების ორგანოების საქციელი, როგორცაა 2016 წლის 17 მაისს დაგეგმილ შეკრებასთან დაკავშირებით ცალსახა გადაწყვეტილების არარსებობა, არ აძლევდა მათ საშუალებას, დაგეგმილ ღონისძიებამდე მიემართათ სასამართლო ორგანოებისთვის. რაც შეეხება მთავრობის მიერ მითითებულ სამართლებრივ ზომებს, რომლებიც, სავარაუდოდ, მათ კომპენსაციის მიღების უფლებას აძლევდა, მომჩივნებმა განაცხადეს, რომ მთავრობამ არ მიაწოდა სასამართლოს ისეთი მაგალითები, რომლებიც დაადასტურებდა, რომ ეს იყო სამართლებრივი დაცვის საკმარისი და ქმედითი საშუალება მომჩივანთა გარემოებების მსგავს გარემოებებში (საჩივრებთან დაკავშირებით, რომლებიც ეხება შეკრების ჩატარების შეუძლებლობას და არა შეკრების ან მანიფესტაციის დროს უფლებების დარღვევას). ამასთან დაკავშირებით მომჩივნებმა განაცხადეს, რომ დაგეგმილი მოვლენის თარიღის შემდეგ დისკრიმინაციული მოპყრობის შესახებ ცალკე დასკვნის მიღების შესაძლებლობა, მაშინაც კი, თუ ეს ხელმისაწვდომი იქნებოდა, ვერ გამოსაწორებდა მათი საჩივრის არსს კონვენციის მე-11 მუხლით გათვალისწინებული უფლებების განხორციელების შეუძლებლობასთან დაკავშირებით.

(c) მესამე მხარე

113. მესამე მხარემ – „ორდო იურის“ იურიდიული კულტურის ინსტიტუტმა – უპირველეს ყოვლისა წარმოადგინა მოსაზრებები ზოგად პრინციპებთან დაკავშირებით, რომელთა საფუძველზეც უნდა შეფასდეს საჩივრები სახელმწიფოების დადებით ვალდებულებებთან დაკავშირებით, რომლებიც კონვენციის მე-11 მუხლით არის გათვალისწინებული.

2. სასამართლოს შეფასება

(a) ზოგადი პრინციპები დაზარალებულის სტატუსთან დაკავშირებით

114. იმისათვის, რომ შეძლოს საჩივრის შეტანა 34-ე მუხლის შესაბამისად, ფიზიკურ პირს უნდა შეეძლოს ჩვენება, რომ მასზე „პირდაპირ იმოქმედა“ გასაჩივრებულმა ზომამ (იხ. საქმე *Burden v. the United Kingdom* [GC], no. 13378/05, § 33, ECHR 2008, და საქმე *İlhan v. Turkey* [GC], no. 22277/93, § 52, ECHR 2000 VII). ეს აუცილებელია კონვენციის დაცვის მექანიზმის ამოქმედებისთვის, თუმცა ეს კრიტერიუმი არ უნდა იქნეს გამოყენებული ხისტი, მექანიკური და მოუქნელი გზით მთელი საქმისწარმოების განმავლობაში (იხ. საქმე *Roman Zakharov v. Russia* [GC], no. 47143/06, § 164, ECHR 2015, შემდგომი მითითებებით).

115. კონვენციის 34-ე მუხლი არ უშვებს საჩივრებს *in abstracto*, რომლებიც ამტკიცებს კონვენციის დარღვევას. კონვენცია არ ითვალისწინებს საქმის აღძვრას *actio popularis*, რაც ნიშნავს, რომ მომჩივნებს არ შეუძლიათ პრეტენზიების გამოთქმა შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობის დებულების, შიდასახელმწიფოებრივი პრაქტიკის ან საჯარო სამართლებრივი აქტების მიმართ, მხოლოდ იმიტომ, რომ ისინი წინააღმდეგობაში მოდის კონვენციასთან (იხ. საქმე *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu v. Romania* [GC], no. 47848/08, § 101, ECHR 2014, შემდგომი მითითებებით). იმისათვის, რომ მომჩივნებმა განაცხადონ, რომ არიან დაზარალებულნი, მათ უნდა წარმოადგინონ გონივრული და დამაჯერებელი მტკიცებულება იმისა, რომ მოხდება დარღვევა, რომელიც პირადად მათ შეეხება; ხოლო უბრალო ეჭვი ან ვარაუდი ამ მხრივ არასაკმარისია (იქვე; იხილეთ ასევე საქმე *Tauira and 18 Others v. France*, no. 28204/95, კომისიის 1995 წლის 4 დეკემბრის გადაწყვეტილება, DR 83-B, გვ. 112 და 131; შეადარეთ და შეაპირისპირეთ, *Roman Zakharov*-ის საქმე, ციტირებული ზემოთ, §§ 174-79).

(b) აღნიშნული პრინციპების გამოყენება წინამდებარე საქმეში

116. უპირველეს ყოვლისა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ მის წინაშე წარდგენილი პირველი ექვსი მომჩივნის საჩივრის არსი დაკავშირებული იყო ხელისუფლების ორგანოების ქცევასთან იმ სუბიექტის მიმართ, რომელიც პასუხისმგებელი იყო ჰომოფობიის, ტრანსფობიისა და ბიფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო დღის ღონისძიების დაგეგმვაზე 2016 წლის 17 მაისს (იხ. პარაგრაფი 5 ზემოთ) და არა ასეთი ღონისძიებების გამართვის შესახებ შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობის დებულებებთან (შეადარეთ და შეაპირისპირეთ საქმე *S.A.S. v. France* [GC], no. 43835/11, §§ 57-58, ECHR 2014 (ამონარიდები), და საქმე *Vallianatos and Others v. Greece* [GC], nos. 29381/09 და 32684/09, §§ 47-50, ECHR 2013 (ამონარიდები)).

117. ამ ფონზე სასამართლო აღნიშნავს, რომ მომჩივნები არ ფიგურირებენ ეროვნულ ორგანოებთან, სასამართლო გადაწყვეტილებებთან ან სხვა ოფიციალურ დოკუმენტებთან რაიმე ურთიერთობაში (შეადარეთ და შეაპირისპირეთ საქმე *Lashmankin and Others*, nos. 57818/09 და 14 სხვა, §§ 7-11, 13-19, 21-27, 31-36, 39-50, 55-91, 93-105, 108118, 125-204, 209-214, 2017 წლის 7 თებერვალი).

118. გარდა ამისა, გაურკვეველია პირველი ექვსი მომჩივანი „ლგბტ აქტივისტების საინიციატივო ჯგუფის“ წევრები იყვნენ (იხ. პარაგრაფი 5 ზემოთ) თუ „ლგბტ აქტივისტების დამოუკიდებელი ჯგუფის“ წევრები (იხ. პარაგრაფი 11 ზემოთ). მიუხედავად იმისა, რომ სისხლის სამართლის გამოძიების დაწყების შესახებ დოკუმენტში მომჩივნები მოხსენიებული იყვნენ როგორც „ჰომოფობიასა და ტრანსფობიასთან დაპირისპირების სამუშაო ჯგუფის აქტივისტები“ (იხ. პარაგრაფი 30 ზემოთ), გაურკვეველია, დასახელების ეს სამი ვარიანტი ერთსა და იმავე ორგანიზაციაზე მიუთითებს თუ სხვადასხვა ორგანიზაციაზე; ხოლო მომჩივნებს ამასთან დაკავშირებით რაიმე განმარტება არ გაუკეთებიათ. გარდა ამისა, ამ უკანასკნელი მითითების სიზუსტე ასევე ბადებს ეჭვს, იმის გათვალისწინებით, რომ ის მოიცავდა მეშვიდე მომჩივანს, მიუხედავად მისი ეროვნულ დონეზე და სასამართლოს წინაშე გაკეთებული განცხადებისა, რომ ის არ იყო ლგბტ აქტივისტი.

119. მართალია, რომ პირველი, მეოთხე და მეხუთე მომჩივნები ფიგურირებენ როგორც ლგბტ აქტივისტები სასამართლოს გადაწყვეტილებებში (იხ. დანართები საქმეებში *Identoba and Others* და *Women's Initiatives Supporting Group and Others*, ორივე ციტირებული ზემოთ). რაც შეეხება მეორე, მესამე და მეექვსე მომჩივნებს, საჯაროდ ხელმისაწვდომი მასალა მიუთითებს მათ სხვადასხვა ხარისხით ჩართულობაზე ამ სფეროში. თუმცა, მიუხედავად იმისა, რომ ხელისუფლებასთან ოფიციალური მიმოწერა აჩვენებს, რომ შეკრების ორგანიზატორებმა დაგეგმეს დაახლოებით 150 ლგბტ აქტივისტის მონაწილეობა 2016 წლის 17 მაისს დაგეგმილ მდუმარე შეკრებაში (იხ. პარაგრაფი 5 ზემოთ), ლგბტ აქტივისტად ყოფნა ავტომატურად არ ანიჭებს დაზარალებულის სტატუსს პირველ ექვს მომჩივანს საჩივართან დაკავშირებით, რომელიც ეხება ჰომოფობიის, ტრანსფობიისა და ბიფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის 2016 წლის საერთაშორისო დღის ღონისძიების დაგეგმვაზე პასუხისმგებელ სუბიექტსა და ეროვნულ ორგანოებს შორის ურთიერთქმედებას.

120. ამასთან დაკავშირებით სასამართლო განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს იმ ფაქტს, რომ მომჩივნებმა მთავრობის დასაბუთებული პრეტენზიის საპასუხოდაც კი არ წარადგინეს რაიმე მტკიცებულება, რომ ისინი ჩართული იყვნენ შესაბამისი ღონისძიების დაგეგმვაში ან/და ორგანიზებაში. ამის საპირისპიროდ, საქმის მასალები მოიცავს ნ. ბ.-ის მიერ წარმოდგენილ ანგარიშს (2016 წლის 17 მაისის ღონისძიების დაგეგმვასთან დაკავშირებით ხელისუფლებას ორგანოებთან საკონტაქტო პირი, იხილეთ პარაგრაფები 8, 9 და 12 ზემოთ). ანგარიში აღწერს მის წამყვან როლს ლგბტ უფლებებთან დაკავშირებული „თითქმის ყველა“ საჯარო ღონისძიების დაგეგმვასა და ორგანიზებაში. მიუხედავად იმისა, რომ ამ განცხადებაში აღნიშნულია, რომ ხელისუფლების ორგანოებთან ერთ-ერთ შეხვედრას ესწრებოდნენ პირველი და მეხუთე მომჩივანი ლგბტ აქტივისტების რანგში, მხოლოდ ეს ელემენტი უცილობლად არ ანიჭებს ამ ორ მომჩივანს მოცემული ღონისძიების ორგანიზატორის სტატუსს ნ. ბ.-სთან ერთად ან მისგან განსხვავებით, რომლის როლი ამ მხრივ უდავოა (იხ. პარაგრაფი 12 ზემოთ). ამასთან დაკავშირებით სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ ნ. ბ. არ არის ერთ-ერთი მომჩივანი წინამდებარე საქმეში.

121. შესაბამისად, სასამართლო მიიჩნევს, რომ პირველმა ექვსმა მომჩივანმა ვერ წარმოადგინა გონივრული და დამაჯერებელი მტკიცებულება იმისა, რომ იმ დროს მათზე უშუალო ზემოქმედება მოახდინა ხელისუფლების ორგანოების სადავო ქცევამ ლგბტ აქტივისტების საინიციატივო ჯგუფთან და მის საკონტაქტო პირთან ურთიერთობისას 2016 წლის 17 მაისის ღონისძიების დაგეგმვასთან დაკავშირებით. რომელიმე ინდივიდუალური მონაცემის სრული არარსებობა შეუძლებელს ხდის მომჩივნების მდგომარეობის შეფასების ჩატარებას, მათ შორის, მომჩივნების მიერ დაცვის შიდასამართლებრივი საშუალებების არსებობისა და ამოწურვის ჩათვლით (იხ. სათანადო

122. ნებისმიერ შემთხვევაში, რაც შეეხება ლგბტ აქტივისტების საინიციატივო ჯგუფთან ურთიერთობისას ხელისუფლების ორგანოების სადავო ქცევის პოტენციურ ზეგავლენას მომჩივნებზე და მათ გადაწყვეტილებას, არ ჩაეტარებინათ ღონისძიება ისე, როგორც დაგეგმილი იყო, სასამართლო ითვალისწინებს იმ ფაქტს, რომ შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობის შესაბამისად, ღონისძიების ჩატარების წინასწარი ავტორიზაციის არარსებობა არ გახდის მას უკანონოდ, ისე, რომ გამართლებული იყოს დარღვევა (შეადარეთ და შეაპირისპირეთ საქმე *Lashmankin and Others*, ციტირებული ზემოთ, § 461). ამრიგად, მომჩივნებს არ ჰქონდათ ჩამორთმეული ღონისძიების 2016 წლის 17 მაისს გამართვის შესაძლებლობა, მაშინაც კი, თუ ჩანდა, რომ ასეთი ღონისძიება არ შეიძლებოდა აუცილებლად ჩატარებულიყო მათთვის სასურველ ადგილზე, სხვა შეკრებების შესახებ წინასწარი შეტყობინებების და უსაფრთხოების აშკარა რისკების გამო (იხ. პარაგრაფი 7 ზემოთ და შეადარეთ, მაგალითად, საქმე *Berladir and Others v. Russia*, no. 34202/06, § 56, 2012 წლის 10 ივლისი; და საქმე *Csiszer and Csibi v. Romania*, nos. 71314/13 და 68028/14, § 108-09, 2020 წლის 5 მაისი).

123. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე სასამართლო მიიჩნევს, რომ პირველი ექვსი მომჩივნის საჩივრები ხელისუფლების ქცევის შესახებ 2016 წლის 17 მაისის ღონისძიების დაგეგმვასთან დაკავშირებით, რომლებიც წარდგენილი იქნა კონვენციის მე-11 მუხლის საფუძველზე, ცალკე აღებული და მე-14 მუხლთან ერთობლიობაში, შეუთავსებელია *ratione personae* კონვენციის დებულებებთან 35-ე მუხლის მე-3(a) პუნქტის მნიშვნელობის ფარგლებში და უარყოფილი უნდა იქნეს 35-ე მუხლის მე-4 პუნქტის შესაბამისად.

124. შესაბამისად, არ არის აუცილებელი, სასამართლომ განიხილოს მთავრობის დანარჩენი პრეტენზიები.

IV. კონვენციის მე-13 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

125. კონვენციის მე-13 მუხლზე დაყრდნობით მომჩივნებმა გამოთქვეს პრეტენზია, რომ მათ არ ჰქონდათ ხელმისაწვდომი სამართლებრივი დაცვის ქმედითი საშუალებები კონვენციის მე-3, მე-5, მე-8 და მე-14 მუხლების შესაბამისად.

126. განიხილავს რა მის დასკვნებს შესაბამისი დებულებების მიხედვით, მომჩივნების საჩივრებთან დაკავშირებით, სასამართლო მიიჩნევს, რომ არ არის აუცილებელი მომჩივნების საჩივრის მისაღებობისა და არსებითი მხარის კონვენციის მე-13 მუხლის მიხედვით განხილვა.

V. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

127. კონვენციის 41-ე მუხლი ითვალისწინებს შემდეგს:

„თუ სასამართლო დაასკვნის, რომ დაირღვა კონვენციით ან მისი ოქმებით გათვალისწინებული უფლება, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდა სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს.“

A. ზიანი

128. მომჩივნებმა მოითხოვეს 5,000 ევრო თითოეული მათგანის მორალურ ზიანთან დაკავშირებით.

129. მთავრობამ განაცხადა, მათ შორის, რომ მოთხოვნა იყო გადაჭარბებული.

130. ითვალისწინებს რა აღმოჩენილი დარღვევის ხასიათს და გამოაქვს რა გადაწყვეტილება სამართლიან საფუძველზე, სასამართლო თითოეულ მომჩივანს ანიჭებს 2000 ევროს, რასაც უნდა დაემატოს ნებისმიერი გადასახადი, რაც შესაძლოა დაეკისროს მომჩივნებს, მორალურ ზიანთან დაკავშირებით.

B. ხარჯები და დანახარჯები

131. მომჩივნებმა ასევე მოითხოვეს 5 925 გირვანქა სტერლინგი მათი ერთ-ერთი ბრიტანელი ადვოკატის

მიერ სასამართლოში წარმომადგენლობის ხარჯებისთვის (არავითარი მოთხოვნა არ გაკეთებულა მომჩივნების დანარჩენ წარმომადგენლობასთან დაკავშირებით). თანხა ეფუძნებოდა 2020 წლის 17 დეკემბრით დათარიღებულ ხელმოუწერელ დოკუმენტს, რომელშიც მოცემული იყო შესაბამისი ბრიტანელი ადვოკატის მიერ საქმეზე დახარჯული საათების რაოდენობა (ოცდაცხრამეტი საათი და ოცდაათი წუთი) და ადვოკატის საათობრივი განაკვეთი (150 გირვანქა სტერლინგი). წარმოდგენილი არ ყოფილა შესაბამისი იურიდიული მომსახურების ხელშეკრულებები, ანგარიშ-ფაქტურები, ვაუჩერები ან რაიმე სხვა დამადასტურებელი ფინანსური დოკუმენტი. გარდა ამისა, მომჩივნებმა მოითხოვეს 150 გირვანქა სტერლინგი, 1 586 აშშ დოლარი და 2 905 ლარი იმავე წარმომადგენლის მიერ სასამართლოს წინაშე გაწეული ხარჯებისა და დანახარჯებისთვის.

132. მთავრობამ განაცხადა, რომ საქმის მასალები არ შეიცავდა უფლებამოსილების ფორმას ბრიტანელ წარმომადგენელთან დაკავშირებით, და რომ, ნებისმიერ შემთხვევაში, მომჩივნებს არ წარმოუდგენიათ რაიმე დოკუმენტური მტკიცებულება, რომელიც დაადასტურებდა, რომ მათ რეალურად გადაიხადეს მოთხოვნილი საფასური ან აღებული ჰქონდათ მათი გადახდის კანონიერი ვალდებულება.

133. უპირველეს ყოვლისა, სასამართლო აღნიშნავს, რომ, როგორც ჩანს, სამწუხაროდ, 2017 წლის 20 ივნისს სასამართლოში წარდგენილი დამატებითი უფლებამოსილების ფორმები, მათ შორის, შესაბამის ადვოკატთან დაკავშირებით, არ გაუგზავნიათ მთავრობისთვის ინფორმაციის მისაწოდებლად. თუმცა, ნებისმიერ შემთხვევაში, სასამართლო აღნიშნავს, რომ წარმომადგენლის საფასური რეალურად წარმოიქმნება, თუ მომჩივანმა გადაიხადა ან ვალდებულია გადაიხადოს ის (იხ. საქმე *Merabishvili v. Georgia* [GC], no. 72508/13, § 371, 2017 წლის 28 ნოემბერი). წინამდებარე საქმეში მომჩივნებს არ წარმოუდგენიათ დოკუმენტები, რომლებიც აჩვენებდა, რომ მათ გადაიხადეს ან კანონიერი ვალდებულება ჰქონდათ, რომ გადაეხადათ ბრიტანელი წარმომადგენლის მიერ დაკისრებული საფასური ან მის მიერ გაწეული ხარჯები. ამგვარი დოკუმენტების არარსებობის გამო სასამართლო ვერ ხედავს საფუძველს, რომლის მიხედვითაც დაადგენს, რომ მომჩივნის მიერ მოთხოვნილი ხარჯები და დანახარჯები რეალურად იქნა გაწეული (იხ. საქმე *Women's Initiatives Supporting Group and Others*, ციტირებული ზემოთ, § 92, შემდგომი მითითებებით).

134. აქედან გამომდინარე, მოთხოვნა უნდა იქნეს უარყოფილი.

ამ მოტივით სასამართლო ერთსულოვნად

1. აცხადებს საჩივრებს, კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ელი პუნქტის შესაბამისად, მისაღებად;
2. აცხადებს მე-3, მე-8, მე-11 და მე-14 მუხლების შესაბამისად წარმოდგენილ საჩივრებს მისაღებად;
3. ადგენს, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ელი პუნქტის დარღვევას;
4. ადგენს, რომ არ არის საჭირო საჩივრის მისაღებობის და არსებითი მხარის დამოუკიდებლად განხილვა კონვენციის მე-13 მუხლის მიხედვით;
5. ადგენს,
 - a. რომ კონვენციის 44ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, გადაწყვეტილების ძალაში შესვლის დღიდან სამი თვის განმავლობაში მოპასუხე სახელმწიფომ უნდა გადაუხადოს თითოეულ მომჩივანს 2 000 ევრო (ორი ათასი ევრო), რასაც უნდა დაემატოს ნებისმიერი გადასახადი, რაც შესაძლოა დაეკისროს მომჩივნებს მორალურ ზიანთან დაკავშირებით, რომელიც უნდა დაკონვერტირდეს მოპასუხე სახელმწიფოს ეროვნულ ვალუტაში გადახდის დღეს არსებული კურსით; და
 - b. ზემოხსენებული სამთვიანი ვადის ამოწურვიდან თანხების გადახდის სრულ განხორციელებამდე, ზემოხსენებულ გადასახდელ თანხას საჯარიმო პერიოდის განმავლობაში დაერიცხება მარტივი პროცენტი იმ განაკვეთით, რომელიც შეესაბამება საჯარიმო პერიოდში მოქმედ ევროპის ცენტრალური ბანკის ზღვრულ სასესხო განაკვეთს, რომელსაც დაემატება სამი საპროცენტო პუნქტი.
6. უარყოფს მომჩივნების მოთხოვნას სამართლიანი დაკმაყოფილების დანარჩენ ნაწილში.

ვიქტორ სოლოვეიჩიკი
სექციის განმწესრიგებელი

ჟორჟ რავარანი
თავმჯდომარე

დანართი

მომჩივნების სია:

ნომერი	მომჩივნის სახელი	დაბადების წელი	მოქალაქეობა	საცხოვრებელი ადგილი	წარმომადგენლები
1.	გვანცა ძერყორაშვილი	1990	საქართველო	თბილისი	ქ-ნი მ. ბეგაძე და ქ-ნი თ. მიქელაძე, რომლებიც საადვოკატო პრაქტიკას ახორციელებენ თბილისში
2.	მარინე კურტანიძე	1991	საქართველო	თბილისი	
3.	გიორგი კიკონიშვილი	1988	საქართველო	თბილისი	
4.	შორენა გაბუნია	1977	საქართველო	თბილისი	
5.	მაგდა კალანდაძე	1986	საქართველო	თბილისი	
6.	თამარ თარხან-მოურავი	1982	საქართველო	თბილისი	ქ-ნი რ. რემეზაიტი, ქ-ნი ჯ. გავრონი, ქ-ნი ჯ. სოიერი და ბ-ნი პ. ლიჩი, რომლებიც საადვოკატო პრაქტიკას ახორციელებენ ლონდონში
7.	ლევან ჯანეზაშვილი	1984	საქართველო	თბილისი	